

Maruta Latkovska

UNUCEITE

Šaļtenis, kurys nūzibsnej ceļā

Viļāni

2018

Redaktore Sandra Ūdre

© Maruta Latkovska. Teksts, 2018.

© Silvija Tuča. Vuoka dizains i makets, 2018.

© Foto nu M.Latkovskys personeiguo arhiva.

Nūdrukavuots tipografejā SIA „Drukātava”, Reigā

ISBN 978-9934-19-386-6

Saturs

Unuceitis CV.....	4
Unuceitis i unuceni.....	6
Sakasneiši iz ļaužu dzeivis.....	19
Sakasneiši iz teatra dzeivis.....	45
Sakasneiši iz duorza dzeivis.....	49

UNUCEITIS CV

Īmu nu Viļānu pusis Ūgrinīku, kur dzeivuoja muns dzeds Pīters i baba Zuzona nu muotis pusis, dzeds Ontons i baba Tekle nu tāva pusis. Muni vacuoki Veneranda i Pīters Stafecki peļneja dīniškū maizeiti i

cēle sātu Viļānūs, a es so-
vys bārnu dīnys vadeju pi
mamys dzymdynuotuoju.
Tymā laikā garum Ūgrinī-
kim takūšuos upeitis Spier-
gys krostā dzeivuoja dzeda
bruoļs Savers (jū vītejī sau-
kuši par Krysttāvu) ar saimi.
Jam beja taida sova veida
aizaraušona, kai niu soka,
„hobejs” – jis izdūmuoja

ļautenim palamis voi īsaukys. Pīmiņu, ka dzeda Pītera bruolāna sīvu Duorti jis beja īsauks par *Ceisteibu*, a pošu bruolānu par *Sviščuku*. Muna babeņa Zuzona nu juo beja izapeļnejuse *Gūdinis* vuordu. Niu es saprūtu ari tū, ka tai bez kaida īmasla i jāgys tei vuordu dašķieršona nanūtyka. Muna baba Zuzona Ornicāne (dz.Ostrovskā) ir guojuse nu Škaunis pogosta Landskoronys draudzis Ostrovsku sādžys. Jei dzymuse 1891. godā. Ar Pīteri Zuzona sasatyka Picerī, kur beja davusēs kolpyuneitis gaituos, a dzeds tī pi kaida oficera dīnēja par deņščiku*. Ar munu babeņu Zuzonu jī lauluojuos sv. Katris bazneicā 1918.godā. Dzeds Pīters jū atvede iz sova tāva sātu „Martānim”. Jaunuo sīva beja na viņ struodeiga, bet ari lela dzīduotuoja. Deļtuo jei ari aizpeļneja tū *Gūdinis* vuordu. Juos bolss skanēja gon kuozuos, gon bērēs, gon cytūs gūdūs.

Asmu dzymuse 1954.goda marta mienesī. Da kaida nūsaceita vacuma maņ bailis vyspuor ni nu kuo nabeja. Kuopelieju pa babys i dzeda sātys apleicīnē augūšajim veitūlim, nu muola lepieju vysaidus ciļvieceņus, ar sābru meitini planavuojom par vosorys dzeivuošonu sovā „vīgvamā”. Vīnu reizi agrā pavasarī baba maņ papraseja aizīt da Viļānu i mamai nūdūt viesti, ka Ūgrinīkūs byus saļmu dzīduošona. Maņ beja godi pīci. Es devūs ceļā. Meža vydā satyku divejis vītejuos

sīvītis, kurys saceja, ka polu iudini ir aiznasuši laipys i es par Maltys upi iz Viļānim natikšu, juos pošys niu grīžūtīs atpakaļ. Napaklauseju i ceļu turpynuoju. Daguojuse da upis krosa īraudzeju, ka laipu nav. Bet tikkū beja suokuši ceļt jaunū tyltu i puors lelūs bolku par upi jau puorlykts. Niu juos beja slapnis i sleideigys. Atsasādu iz vīnys raitu i suoču pa tū šliukt upei puori. Tymā krostā saskrēja cylvāki. Nūlaide upē laivu. Dzierdieju, ka maņ klīdz, lai es nasaveru iudinī, kurs, putys svīzdams, tī grīze sovus otvorus i trokuoja. Es vystik laimeigi tyku da ūtruo krosa. Kaidis lela auguma puiss sagruobe mani sovuos rūkuos, daspīde pi vādara, tod ar plaukstu izsyta pa munim zamejim „byudenim” i saceja, kab mudri skrītu iz sātu...

Kod jau īsavuiceju laseit, tod babys draudzinem bolsā skaiteju vysaida satura gruomotys. Piec Viļānu vydsškolys absolviešonys suoču studejīs LVU Filologejis fakultatis Žurnalistikys nūdaļā. Tod babeņa maņ laseja zuoļu čajenis, kaļtēja i deve leidza iz Reigu ar vuordim: „Naudenis maņ nav, kū tev paškinkuot, a ituos zuoleitis lai ir deļ veseleibys, kab byutu spieceņš vuiceitīs.” I eistyn juos čajenis leidzēja. Kod myusu kursā beja studente, kurys stipeņdeju nūdzēre kopejā, a es taidu pat „dopingu” voi spraunumu sajiemū nu babenis teiruma zuoleišū. I vyspuor, līkūt rūku iz sirds, juopīzeist, ka tys meža ceļš da babenis i dzeda iz Ūgrinīkim ir bejs gaišuokais munā dzeivē, vysod asmu apszynuojuse sevi kai jūs *unuceiti*.

Maruta Latkovska (dz. Staficka)

*saldats cariskajā Krīvejā, kurs atsarūn oficera pakļauteibā juo individualūs pavieļu pīldeišonai.

Unuceitis i unuceni

MONTUOJUMS

Nu i dīneņa izadavuse itamā slapņajā vosorā, sauleite pa zemis viersu tai i staigoj. A kaidys pupys myusu duorzā saaugušys! Pi kotrys pupys pa treis žuburi, nu kotrys pupys treis rīkšovys pīgaļdeju! Zynu jau zynu, tu piec tūs dzīsmeišu atbrauci. Paguojušajā godā pi mane jau beja vīna taida meitine nu Reigys, nu augstys školys, klausejuos, pīraksteja. Pīmiņu, jei staiguoja taiduos garuos, plotuos biksēs. Tev koč bruņceiši apvyłkti, cīši eisi gon i šauri, nu vys jau piec sīvīšu cylvāka izaver. A myusu sābreiša Ontužāna jaunuokais ni druskys nasmuodēja, ka tai meitinei tuos garuos, plotuos biksis, skrēja piec juos obeji ar sovu motocikletu kai nagudri, a sābreits guoja pi mane i žāluojuos, ka tuo jaunuokuo navar ni savaļdeit, ni pīvaļdeit.

Taidi jau ir tī jaunī godi, ni tī kū savaļdeisi, ni pīvaļdeisi. Niu tu verīs iz mane i dūmoj: taida vaca cjoceite, daudz vacu dzīsmeišu zyna. Zynu, meit, zynu. Na vīns viņ jaunais puors myužā satykts, na vīns viņ pavadeits, tikai maņ pošai nasatic, ka es jau taida vaca.

Cik ta seņ beja tī agrī svātdīņu reiti, kod guojom ar muoseņu iz Landskoronys bazneicu, guojom bosom kuojom, deļtuo ka kūrpis beja vīneiguos i vajadzēja taupeit, i tikai pi pošu bazneicys durovu varēja apviļkt kuojuos.

A deļtuo vokorā beja daņči cīma foļvorkys bierztaleņā, i, ka Dīvs mani par doncuošonu struopātu, tod es sovu grāku navarātu ni pīlyugt, ni puorlyugt. A cik ta seņ es varieju saceit:

Muns meilais maņ sūlej nu dabasu zvaigznis
I vuorpeņu leigovys kleitai –
Jam sūleju duovynuot dieleņu es
Nu bryuna i skaneīga muola.
A bierneiba muna bez tylta, bez laipu
Pa vacū meža ceļu pi babenis skrīn.
Na tikai piec gluosta i syltuma,
Jei steidzās piec dzīsmeitis tuos –
Par boltū puči azarā...

A cik ta seņ muna mozuo muoseņa, tod jau jei vēļ zam golda stai-
guoja, iz muna brašuo Pītera verūtīs, pavysam nūpītnai breinuojuos:
„O je, kaidys dzjadzeitei lelys dzaltonys ūsyt!”

Jaunai maņ nikas nabeja par gryutu. Pa soltuma pīrautu pluona lada
kuorteņu pūrā bosom kuojom dzērvinis laseju, taidys kuorklu nostys
iz sātu nešu, ka niu pošai nasatic... vacuokuo meita Vereite tai gribēja
vuiceitīs, aizvežu iz Varakļuonu gimnazeju, a muns Pīters sajiudze
zyrgu i ar vuordim: „Kur ta mes, buobeņ, školys naudu jimsim?”
brauce, kab jū iz sātu atvastu. Tūlaik gon sirds kai bez spēka palyka.

A godi aizskrīn. Garum Ūgrinīkim, Maltys, Spiergys upeitei, pa
skaneigū Laksteigolys saleņu, i tu, ciļvieceņ, nazini, kur jī palīk. Tu
namoni tuo breiža, ka rūkys vaira nagrib klauseit kai seņuok, a kuojis
par poškys sūlim naguodoj...

Vyss nūit i mainuos. Viņ Dīva Muotei i sovom muomuleņom mes
palīkam tī pošī – sorgojamī i žālojamī. A vysā cytā jau gon nikas iz
vītys nastuov.

Pasaver iz myusu sātys pusi. Muns pat vacais Pīters jau nu pošā
reita sēd tī iz sūleņa i gaida, kod postnīks jam avīzis atness, a cik ta seņ
mes ar jū obeji viņ bazneicys gruomotā skaitejom, niu, padūmojit – lels
kungs, avīzis škuryno. A tamuos avīzēs sludynuojumum bez sova gola.
Vot, tī i rūnās tī aicynuojumi.

Unuceitei aicynuojums iz teijātera spieliešonu. Unuks gribys byut
par dzejnīku. Kas jīm par myusu tukšajom ustobom i naravātūs runkuļu
vogom! Tai i nūit piec aicynuojuma. Gaidi, kod atsagrīzys, gaidi, kaidi
atsagrīzys, i gaidi, voi atsagrīzys...

A par tom dzīsmeitem es tev, meit, gribieju saceit – nav jau aiz
kolnu tī laiki, ka gruomotu vyspuor nabeja, vāluok pasaruodeja pa
kaidai, gadejuos – pītryuka saņtīmu, par kū jū nūpierkt, a dzīsmeitis
vysod leidzēja meitinis, puišķinus izaudzynuot.

I beja mums taidys dzīsminiķs, par Jūrdžu Andryvu sauce. Sovys
dzīsmais iz bārza tuoss ar ūgli jis raksteja. A skola guņš cīši aces maitoj,
dreiži oklys palyka. Viņ nu dzīsmais jis nikod nasaškeire. Dzīsme jau
ir kai breinuma putnys. Ka ļauds tū suoks aizmierst, nūšveikstynuos
ar spuornim i paceli byus. Deļtuo vysod pīmini, meiteņ:

Kū dzīduosi, kū runuosi,
Cytu pusi staiguodama,
Dzīdi pošā sovys dzīsmis,
Runoj sovu volūdeņu...

Kas nu dzērvīs garuo kokla,
Ka zeileišu nanosoļ,
Kas nu meitys smuidrys, garys,
Ka dzīsmeņu nazynoļ.

Rūkys mums dūtys deļ dorba, sirids deļ laimis, acs, lai aiz sovys sātys vuorteņu pasauli īraudzeitu. Ka viņ pītyktu tuo pruoteņa napalikt par tukšim vieja maliejim, i myusu paļdis Radeituojam par juo breineigajom duovonom lyupuos lepneibā nasasoltu...

TRAKTORISTS

Muns lelais bierneibys draugs beja bryuns pļuša luoceits. Mama beja nūbraukuse iz kursim Reigā. Jū natyku redziejuse garuoku laiku. Kai duovonu jei maņ atvede itū luoceiti, kurs muocēja pat „runuot”. Es jū vysur nosuoju leidza, ar jū spieliejūs i jū žāluoju. Bet tai jau soka, ka par daudz lela meileiba ari var byut par škodi. Tai munam luoceišam atkryta speideiguo daguna pūdzeņa i pats jis suoce izavērt taidys biedeigys i nūplucs. Dagunu dzedeņš davylka ar druoti. Vystik baba izlēme, ka itei spieļu maņteņa nu mane koč kai juopasorgoj. Jei maņ pastuosteja, ka luoceits ir īsastuojs dorbā kolhozā par traktoristu i sātā byus viņ sastdīnēs i svātdīnēs. Es jau zynuoju, ka maizeiti peļnej mama i paps, nu lai jau niu tū dora ari luoceits. Ar lelu napacīteibu gaideju juo breivlaika. A tod kaidu dīnu es, staiguojūt pa siņcem*, sadūmuoju pasavērt babys skreinē. Sajiemu vysus spieceņus i pacieļu skreinis vuoku tai, ka varieju tī ībuozt golvu. I tovu breinumu, kū es tī īraudzeju – babys deči, goldauti, skusti... A iz jūs – guļ muns traktorists!

*Siņcis – prišktaļpa storp syltū i soltū ustobys голу.

ZYRGA VĪTĀ

Agri pavasarī, kod dzeda i babys duorzš vēļ beja vysai paslapnis, izdūmuoju, ka es jū varātu sastruoduot ar luopstu, lai jim nav juomeklej zyrgs. Dzeda vozyuneitē* atrodu luopstu i guoju pi dorba. Kuojuos maņ beja jaunos botys. Īdyuru luopstu zemē, kai beju redziejuse tū dorom dzedu. A zeme to lipeiga, muolaina i suoce jei viļkt mani īškā ar vysom botom. Sauču paleigā dzeda. Paleiga sagaideju. Jis lelū racieju ratavuoja**, a vīna bota tai i palyka „īstateita” duorzā.

*Vozyune – pīdorbs, molkys škiuneits, darbneica.

**Ratavuot – izgluobt, izpesteit.

DZEDA VAINĒ

Nūkrytu nu kanapkys* i sasytu celeiti tai da ašņa. Atguoja da babys draudzine – sābru Ļoleite – i prosa: „Kai ta tev, biernē, tys gadejuos – itai savaiņuot kuojeņū?” Nu es jai caur osorom i skaidroju: „Baba saceja dzedam mane dasavērt... dasavērt... nu a jis, a jis... nadasavēre.”

*Kanapka – plots sūls ar atzveļtni.

LEUŠA

Asmu čate voi leuša, taipat kai muna baba Zuzona. Kod podaugu i tāvs ar muoti jau zynuolja, ka piec kaidys šaļts maņ byus juoīt iz školu, tod dzedam ar babu tyka praseits, kab mane vaira dasavārtu, lai es zeimuli turātu lobajā, na kreisajā rūkā. Niu maņ beja eipaši svareiga mudra reakceja. Kod izdzierdu kaidu īmam, tod puorsvīžu rokstamū nu vīnys rūkys ūtrā, deļtuo ka es vēļ namuocieju izšķiert, kura rūka ir kairuo, a kura lobuo. Viņ tū gon labi zynuolja, ka zeimuļš maņ parosti pasajam na tamā rūkā, kur tam vajadzātu byut.

VARDIVU SUOLEIŠONA

Ar sābru meitini bejom sadūmuojušys atsadaleit nu babu i par vosoru dzeivuoat patstuoveigi sovā „vīgvamā“. Izlēmē tū sameistarēt topuļu* jaunaudzeitē, vīnkuorši sasīt kūpā vairuoku topuleišu viersyuneitis i jumts iz golvys gotovs. Sāta it kai jau byutu, niu juoguodoj par ādamū. Beju redziejuse, ka baba suolej gali, kuopustus, ogūrčus, kab jī nasabūjuotu. Kuknē pajiemu teliedži** ar suoli i aiznešu da muorka. Niu obejis ar draudzini staiguojom pa teirumu i lasejom vardivis. Atrostū montu lykom teliedži iz suoļa i guojom piec jaunys porcejis. Viņ kod atsagrīzem, vardivis myusu „ar atplāstom rūkom” vys nagaideja. Beja jau salākušys muorkā. Tai kai ādamuo sev nūdrūsynuot navarējom, tod ideja par atsadaleišonu nu babu izkiupēja viejā i dzeiva palyka viņ sapynūs.

*Topuļs – papele.

**Teliedžs – škeivs.

PAPAGAIĻA BĀDA

Baba stuosteja, ka Picerī kaidam boguotam kungam bejs papagaiļs, kurs muociejs runuot. Kolpyunis juo nacītušys ni ocu golā, partū ka jis bejs špetnys i vysus jūs nūslāpumus „nūstučiejs” kungam. Juos vys dūmuojušys i dūmuojušys, kai atsabreivuoat nu pļuopeiguo putna. Gols golā jāmušys paleigā smolku zeida dīgu, odotu i aizšyvušys jam dybynu, carādamys ka niu papagaiļs apkluss iz vysu laiku i byus nu juo mīrs. Bet gaidi viņ ar maisu, kai kungs par sātys slīksniīt sovūs apartamenūs, papagaiļs klīdz nu vysa spāka: „U popki žopka zašyta, u popki žopka zašyta!!!”*

*Papagaiļam dybyns aizšyuts.

ŠKODE*

Muosiniška Lija, par mani desmit godu vacuoka, kod es suočuīt pyrmajā klasē, beidze vydsškolu. Pa vuceibu laiku jei dzeivuoja pi dzeda i babys Ūgrinīkūs. Reizi vokorā, atguojuse nu školys, jei nūvylka kūrpis i zečēs īguoja jaunajā ustobā. Tod mudri izskrēja nu tuos, saceidama, ka samierciejuse zečis, ka tī greida asūt slapņa.

Dzeda taiseitais ols beja izsits nu bucenis topu i vyss izaliejs pa greidu. Tūvokor jis nagoja āstu vakareņu. Da tuo baba beja dzīduojuse dzīsmi ar vuordim: kab munā sātā škode nanūtyktu. A kur deļ dzeda vēļ leluokys škodis...

*Škode – kaitiejums.

NAĪS JAU MALUOT...

Vīns muna dzeda Pītera unuks ar sābru meituškeņu kaitējuos* kolhoza teirumā i sadūmuoja aizdadzynuot sīna skaudzeitis, lai pasavārtu, cik smukai dag. Daguoja itys nūtykums da varys veiru aušu, atbrauce puorbaudeit i gribēja dzedam daraksteit „sabotažu” voi protestiešonu pret pastuovūšū kolhoza kuorteibu. Pasauce maleņā unuku i suoce praseit, voi dzeds ir lics tuos skaudzeitis dadzynuot. Sūleja kampetys. A unuks to na ar plyku rūku jamams i grib zynuot, kaidys tuos kampetys byus – ar vīnu voi divim papeirenim. Sajiems atbiļdi, ka ar vīnu, iz reizis pījam lāmumu, ka par taidom sprostom kampetom jau jis naiš par dzedu dūt napatīsys līceibys.

*Kaitētīs – spēlētīs.

DZEDA VIĻCĪŅS

Tai saucēs nūtikšona, kod ar dzedeņu vosorys vokorūs sēdējom sātys prīškā iz sūleņa i skaitejom garum braucūšūs viļcīņu vagonus. Šņuokdami i klabādami jī vysod traucēs iz prīšku, aiz seve pamazdami kuplus dyumu mutuļus. Vīnā taidā vokorā dzeds, īraudzejs vysā napa-rostu saulis rītiešonu, saceja: „Pasaver, unučkeņ, kai sarkanis dag...” Itys mani sabīdēja na pa jūkam i es jam saceju: „Dzedeņ, a tūlaik tok sadegs muna Sarkanu krystamuote ar vysim bārnim!...”

*Sarkanis – sorkona bluoyme.

BEZIZMĀRA PUORSOKA

Tei beja par kačeiti i gaileiti, kuri draudzeigai dzeivuoja kūpā. Kod kačeits guoja medeibuos, jis gaileiti pamete sātā vīnu i jam cīši pīsaceja, lai nivīna svešinīka nalaiž vydā, a gaileits juo parosti naklauseja i

kryta lopsys nogūs. Tod gon jis žieleigā bolsā sauce: „Kačeit, bruoleit, mani lopsa nas, iz tymsim mežim, iz dzilim sylim.” Kačeits izdzierda, steidzēs paleigā, dadzyna lopsu i atjēme gaileiti. Tai jī dzeivuoja laimeigi da cytys reizis, cikom gaileits otkon napaklauseja kačeiša...

Itū puorsoku maņ baba stuosteja naskaitomys reizis, a es jū praseju vēļ i vēļ. Niu labi saprūtu, parkū atkuortuojumūs tū gribēja dzierdēt ari muni bārni, a niu – mozbārni. Saucīņš – pagluob mani, pažāļoj, samīļoj – kotra lela i moza cylvāka dzeivē, nasaverūt iz tuo, voi jis tū pasoka voi ari nikod partū bolsā narunoj, naizgaist. Tok jau tuo sirds syltuma mums vys nabyus i nabyus „da seita”.

SAPYNĀ

Meita Agnese: „Duorzeņā, kod es īmu gulēt, maņ sapynā ruodīs, ka asmu taida mozeņa kai bruoleits, maņ deigst viņ trešais zūbeņš, a obejis munys babys ir dzeivys i juos dzeivoj pi mane.”

KERASINA KANEŅA

Natuoli nu dzeda i babys sātys vītys kolhoza laikūs ar buldozera paleidzeibu muorkā vīnā skaudzē tyka sagryusta vacvacuoku īdzeive. Tī es atrodu petrolejis kaneņu i pakuoru jū dzeda ūšu jaunaudzeitē iz mozuo kļova kūceņa zora. Guoja laiks, kūceņš auga i kanenis steipeņa īauga juo myzā. Unuceņš tū beja īvāruojs. I kaidu reizi, kod es beju atsasāduse zam kūka atsapyust, jis, daguoja pi mane i kai puorsorguodams saceja: „Babeņ, tikai īļgi nasiedi vīnā vītā zam kūka, to cytaiž īaugsi tymā kai tei petrolejis kaneņa...”

KOMANDA

Veirs kūpā ar myusu unuceņu aizbrauce iz vacū sātys vītu sakūpt vieja izguoztuos pīdis. Dzeds dzenēja* zorus i mozdālam pīsaceja, lai jis tūs salīk kuorteigā skaudzeitē. A unuceņš pīceigs skrēja pa pļovu taurynus giusteidams i cytys kaidys ceļā satyktuos dzeivuos radeibys pieteidams. Kod veirs sovu dorbu beja pabeidzs, jis vērēs piec mozdāla.

Pasauce jū pi seve i vysā nūpītneibā saceja: „Niu es braukšu iz sātu, a tu palic vīns pats. Sakuortoj zorus i tod kuojom pa meža ceļu atīsi iz Viļānim.” Unuceņš sasatryuka na pa jūkam i mudri, mudri kai pupys nūbēre: „Bet, dzeden, kai tu mani tai pamessi – mes tok ar tevi asam vīna komanda...”

*Dzenēt – tēst.

APDŪMOJ, KŪ STUOSTI

Mozdālam beja godi seši. Vosorā, gastejūt Viļānūs, jis maņ nasa-lyka mīrā ar vaicuojumū, kurs jam tymā laikā beja cīši svareigs: „Nu pastuosti, babeņ, kai tu īsavuiceji peļdēt.” Tod es jam i atkluoju sovu bierneibys puordzeivuojumū. Maņ beja nūpierkta gumejis bumba i tū, izstīptuos rūkuos turādama, es krystu škārsu izbraukuoju Maltys upi.

A vīnu reizi nūtyka tai, ka upis dziļukajā vītā, sauktā par Siļku, maņ tei bumba izsleidēja nu rūku. Niu beja div īspiejis, voi nu kuļtīs i izakuļt, voi īt „iz dybynu”. Izakiuļu i nu tuos šaļts īsavuiceju nūsaturēt iz iudiņa bez bumbys paleidzeibys. Ari unuks cīši gribēja apgiut itū muokslu, i jis dziļā baseinā, labi, ka muotis kluotbyutnē, sadūmuoja taiseit leidzeigu eksperimentu. Kod muote jū izruove nu iudiņa, tod dieleņš, pats puorsabeids, kai taisnuodamīs saceja: „A...a...babčiks sleikdama īsavuiceja...”

TELŪVIZERA FANI

Kaidu reitu unuks ar dzedu obeji verās televizoru. Pieški dzedam juonūīt iz sirsneņmuoju. Kod jis beidzūt atsagrīž, mozdāls pīsaceļ kuojuos i, puorlics krystā rūkys iz kryuteža, taidā nūpītna veira bolsā „švīž jam taišni acīs”: „Nu, i kur ta cik garai beji?! Tai redzi, dzed, tu jau vysys laika zinis pro...”

NU BĀRNA MUTIS

Babeņ, itei suleņa nūteikti juoizdzer, lai jei nasamaisa pa buteli...

A TU ĪSADŪMOJ

Ar unuceņu stuovim rudzu teiruma molā. I jis maņ soka: „Babeņ, pasaver, kaida tī jiura, kugeiši tuolumā i kaidys jim boltys burys...”

„Kur, kur, par kū tu tī runoj, es nikuo taida naradzu...”
„Nu bet, babeņ, tu īsadūmoj!”

KAI SOKA DZEDS

Ar unuku kūpem kapeņus. Jis kruosuoja sūleņū. Pasavieru iz padareituo i saceju, ka vēļ drupeit juopaloboj, lai ir leidzonuoks kruosuojums. Piec kaidys šaļtenis jis sauc mani, lai darbeņū atruodeitu.

„Niu cyta līta,” tai es.

Unuks nav apmīrynuots ar taidu atbiļdi: „Babeņ, tu naesi eista latgalīte, dzeds soka – cyta dzela.”

SUSĀTIVĪ*

Īmam ar unuceiti Karlu pa Dziernovu īlu. Ir pušdīņu laiks. Unučkeņa ir īvāruojuse munu susātivi. Jei loksta juo vydā i soka: „Babeņ verīs, niu mes asam kai vīna... partū ka es asmu tevī...”

*Susātivs – cylvāka āna.

ŪDZENIS

„Unuceit, kaidys ūdzenis tev lobuok pateik, sorkonuos voi zyluos?”

„Babeņ, es vysys ūdzenis meiļoju, es vysu pasauli meiļoju... I vysys ūdzenis varim apēst, viņ esi tik loba, itūs dīveju sorkonūs* – naaiztic, es tuos nūlikšu vyrtuvē iz golda – vīna byus mameņai, ūtra – tētei.”

*2.vuoka karteņā.

TRIKMĪNS

Sasadraudzē' siebrineicys
Maļvina ar Agneseiti.
Vīna sprauga sprigaceite,
Ūtra padūmdeviejeņa.

Viļteiba te cīši sprosta,
Kai tu vari atsaceit,
Ka tev cylvāks laiceigai,
Prosa jam kū duovynuot.

Dzimšonsdīnys datumeņū
Agneseite labi zynuo',
Vysim īlys dzeivuotuojim
Jei jū ceņtēs atguodynuot...

Piktuo maja dīnys reitā
Bārnām mīdzeņš prūjom biedzs.
Atīt gostūs siebrineica,
Skalineitē suneits mozs.

Prīcai nabeja vairs gola,
Mudri, mudri vuords teik dūts:
Pipars, sauksim mes jū, mama,
Pasaklausi, kai jis rej!

Nazkas smolkū dzeiveibeņu
Beja molkys grādā īsvīds,
I tai meikstū komuleiti
Izduovynuo' Agnesei.

Mozais beja dabuojs sātu,
Gaviļneica prīcūjuos.
Suneits auga kai iz mīļu:
Tēt, jau jaunys budkys vāg!

Bīzi dieli, meža syuna
Vydā tyka īlykta.
Suņa sāta lela, šmuka
Tai gols golā izguoja.

Budka suņam juolīk vītā,
Kur kas vaira sorgojams;
Duorzs i kozu klāvs aiz škiuņa,
Lai jam lobuok puorradzams.

Navar tēte vīns tuos budkys
Aiz škiuneiša nūguoduot.
Īt piec Jezupa jis pakaļ,
Sauc, lai atīt paleigā.

Apjūž stričus budkai apleik,
Savalk syksnys krepteiguok.
Ceļ, bet ak tu, našalšs,
Sātu gryuši kustynuot...

*Riedeit – reikuot, pavēlēt.

Kū tu, trokais, taidu gryutu
Esi budkā sasi(i)s,
Laikam kīgeļus ar muolu,
Īškā esi sabuozi(s).

Tāvs nu sābra sabraneits,
Vaiga svīdrūs taisnojās:
Tikai sausi dieli, syuna,
Cyta nav nikuo tī lykts.

Jēme jī nu vysa spāka,
Cēle stričūs nasamū.
Stīpe purpādami lānai,
Cikom vītā dabuoja.

Paguozi tu iz prīšku drupeit:
Jezups tāvu riedēja*,
Palikšu es dieļa golu
Zam tuos molys suonejuos.

Tāvs ar lelu kūka vāzu
Budkai golu pacēle.
Pieški tamā pošā šalītī
Vasals breinums nūtyka.

Izaruoda svors to līkais
Budkā īškā gulēja,
I pa suņa sātys golu
Izavēle... Agnese.

Smējēs Jezups, ryuce tēte,
Agneseite prīcūjuos,
Taidu sprišu ceļuojumū
Pīdzeivuot jai gadejuos.

GOSTŪS PI BABENIS

Unuceņš Juoneits: Nabraukšu vairuok iz Reigu, lobuok babeņai vystys ganeišu, cytaiž tēte aizvad reitā iz duorzeņu, Ībuož aiz restem i siedī kai duraceņš vysu dīnu. A te pi babenis labi dzeivuo...

Nu Juoneiša vosorys nūtikšonu:

1.epizode

(Pogolmā pasaruoda Juoneits, vyss vīnuos spolvuos, ar lelu gruobekli rūkuos.)

J.: Indiani! Indiani! Viereibu, gataveibu – tra –ta-ta-tā...

Jū ģrauga **babeņa:** Nu kur tu, čortāns, itūs spolvu dabuoji?!

J. (rauduleigi): Gaileits, myusu gaileits ir beigts i pagolam! Reit bēris taiseisim. Tu zini, babuleit, tovs gaišs ir lels dzāruojs, es pats redzieju, kai jis ar puišim dzēre šņabi. Piec tuo suoce dzīduot, syta spuornus, kryta iz zemis... Es jim saceju, ka milici pasaukšu, kod dzirdeis myusu gaili, a voi ta jī manī klausejuos. Atjiem nu jūs gaili i aiznešu aiz klāva. Niu jis tī guļ plyks, kai niule pīdzims. Duraceni, smejitēs, nikuo nasaprozdami. A maņ vaira nabyus drauga, kas mani i vystys plucynoj. Izaugšu lels, izavuiceišu par liduotuoju, nivīna navyzynuošu.

Pusauga radinīks **Mikeleits:** A babenis, Juoneit, ari navyzynuoši?

J.: Babeņu, nui! Bet viņ tod, ka jei nūpierks maņ jaunu gaileiti...

2.epizode

(Ustobā ģsasteidz Juoneits, pyuš savaiņuoitū ceļa golu.)

J.: Nā. Par liduotuoju es vaira nasavuiceišu. Lai cyti duraceni dauza sev dagunus, es vaira nagrybu. Ui, kai suop!

Mikeleits: A kas tev tai saplēse kuoju?

J.: Pats.

M.: Nu a parkū ta tu soki, ka vaineigi tī, kas gaisā ar lidmašynom lidinej?

J.: Es tok gribieju viņ drupeit paliduot... bet tikkū ļuciperam dūšys naatdevu...

(Juoneišam beja zynoms daudz puorsoku, i jis labi saprota, ka tī rogainī i astainī ir vysai napīvilceigi radejumi.)

J.: Ā, tu dūmoj, Mikeleit, es, duraceņš, vairuok teve nikod naklauseišu. I tētei pastuosteišu par tovu lelū nakauneibu. Ite deļ teve es varieju tai apsadauzeit, ka i mama sova mīluo dieleņa napazeitu. Nu deļkuo tu šmaucīs, kod saceji, ka ar slūtu var liduot?! A? Es kai laižūs nu klāva jumta iz Bobika butkys, tikkū Bobika nanūsytu. Oi, oi, ari babeņa itū vysu īraudzeja i saceja, ka es asūt nalaimē iz juos kokla... ka jei vysys kampetys atdūšūt Inārai. Zini kū, es lobuok par tankistu vuceišūs. Tu, Mikeleit, paleidziesi maņ tanku sataiseit?

M.: Nu vysy tankysti pyrma vannuos braukalej, trenejās, viņ piečuok brauc eistā tankā...

J.: Pīmiņu! Pīmiņu! Babeņai tok ir vanneite, kurā nazkod mani mozeņu mozguoja, papraseišu jai, lai maņ iz puors dīnu aizdūd. Nu cikom mes sameistarēsīm eistu tanku...

**Sakasneiši
iz ļaužu
dzeivis**

KAI IZDZEIVUOT LATGALĪŠAM?!

Zynuot sovu dzymdynuotuoju, ari tuoleimuokūs seņču lobūs stuos-tus i paturēt pruoatā švakūs. Nu tuo i vysa pasauļa vuiceitīs da siermu motu i „siermys buorzdzys” i vėl ilgi piec tuo...

Koč kū nu sovu gora montu īdūt bārnim. Vajag īsēt tū griudeņu, viņ tod, koč piec garu godu, var gaideit kaida asneņa. Mama maņ bierneibā īvuiceja Fraņča Trasuna fabulu „Zeps i peipe”, Jura Pabierža „Skūpū veci”. Paļdis jai! Ar fabulu pi Solaveča tod nūpeļneju divejis kuleitis kampetu. Tei beja muna pyrmuo publiskuo runa.* Ar laiku saprotu, ka runuotajam i dzīduotajam vuordam ir lels spāks, ka tei ir taida breineiga cylvāka bārnām dūta guņteņa, kura var aizdegt ari cytu ļaužu sirsnenis.

Meitys kuozuos spēlēja Rasma i Gunārs Igauni. Jī tū dareja tai, ka ūtrā reitā pat znūta saimis rodi nu Boltkrīvejis vīnā bolsā saceja, ka ir latgalīši... Taipat TV šovā „Dzīdūšuos saimis” sevi eistyn labi ar muziciešonu paruodeja tī poši Igauni, ari Punculi i Tihovski. Labi dzīdim, doncojam, bet vystik ir mums kaidis tai saucamais Ahileja papīds i, prūti, nu paguojušuo godu symta 20. godu školā navuiceita latgalīšu rokstu volūda – nakūpta myusu tautys ūtruo rokstu tradiceja.

Atsamūssim! I dareisim tū! Tod varēsim byut styprys atspaidis sovai Latvejai, drūši sokūt: „I lai kaidi vieji pyuš, vysy pyuss mums puori!”

*2.vuoka karteņā.

KAB NABYUTU BOSS...

Kur jau tys laiks, kod ceļā iz žurnalistu seminaru “Par latgalīšu rokstu volūdu”, kas nūtyka Bolvūs, Viļumu Jurs pastuosteja anekdotu par divejim bruolim: vīns, kas dzeivoj Amerikā, roksts viestuli tam, kurs Latgolā: “Vasals! Dzeivoju labi. Struodoju ofisā. Asu tī boss.” Pavysam dreizi jis sajam atbiļdi nu Latgolys: “Bruoleit, audzej lynus i nabyusi boss.” Itū padūmu puorfrazejūt, leidzeigi var sacēt ari par mums, latgalīšim, myusu volūdys vaicuojuma kontekstā. Nu tik daudz vuordeņu sovā runā mes asam jau atsasacejuši, ka, kūpā saguojuši, tī myusus pošus nu kuoju nūguoztu.

Tūs puornūvoda latvīšu vuordus, kurus asam puorcāluši i aizajāmuši, a sovejūs izgaisynuokuši, mes vīnkuorši vaira nadzierdim kai na

sovejūs i runojam tūs iz kotra styura. Par pīmāru – darbeibys vuordeņa it vītā teik saceits – *nuokt, palikt vītā kliut, vērtīs vītā – skateitīs, zīst vītā smērēt, grīzt vītā zuodžēt, kast vītā gruobt, mauduotīs vītā peļdētīs, orūds vītā apcirknis, sprauņš vītā sprygons*, i tai bez gola i molys.

Tys ir godu desmitem dareits, atsasokūt nu taidu sovu vuordeņu kai „iz”, kurs teik aizstuots ar „uz”, jis ar *viņš, kod ar kad, ka ar jo, sātys ar muojis, sirdeigs ar nyknys, zagītīs ar maneitīs, taiseit ar vērt, apleik ar apkuort, sepinēt ar sapņuoit, pyučs ar pyukis, depeite ar piedeņa, treisēt ar drebēt, zumēt ar dyukt, sābris ar kaimiņš, spolvuots ar pyukains, smuords ar smarža, giutīs ar kertīs, cīši ar ļūti, mudri ar uotri, paceli ar prūjom, čārnīs ar kērnīs, saceit ar teikt, spaituoit ar storuoit, svaideit ar mātuot, pamest ar atstuot, plēst ar plyukt, muorks ar dīkis, švuorbuotīs ar griļuoitīs, vierss ar augša, stucinēt ar dauzeitīs, krateit ar purynuoit, komuoit ar mūceit, vystik ar tūmār, saļ ar solst, pīkuss ar gurdys, pavysam ar gluži, gryuts ar smogs, niu ar tagad, gaist ar zust, deļkuo, parkū ar kuopiec, savaidiejušais ar slymais, kryuteža ar kryuts, patimss ar krāsla, parāds ar kuorteiba, nabašnīks ar myrūņš, ailis ar ryndys, bulynuoit ar būlēt, beņčeits ar sūleņš, kryvasi ar grambas, meit ar maineit, lūbtīs ar izadūt, globuoitīs ar slēptīs, upartums ar speiteiba, kokors ar lupota, studziņš ar galerts, neit ar kuļt, švaki ar slykti, napraška ar namuokuļs, ceisteiba ar škeisteiba, ceglys ar kīgeļs, casnāgs ar kiplūks, mārğa ar jaunive, apsaviļkt ar sasagierbt, ruomēt ar kastrēt, šaļts ar breids, vuška ar aita, lizeika ar karūte, batviņš ar bīte, eikss ar nīre i tt.*

Kū dareit, kai saklauseit nu molys sovu runu i kai salaseit sovus viejā izkaiseitūs vuordeņus?! Prūtama līta, ar pacīteibu i apsazynuošonu, ka tys nav vīnys dīnys dorbs.

Bet, meilī latgalīši, tys ir tuo vērts, partū ka dzymtuo volūda eistyn ir vīneiguo cylvāka identitate, vīneiguo juo sāta. Bez tuos jis ir plyks i boss, koč bīži viņ ari pats tuo naapsazynoj. Icik godu asam cantušīs piec volūdys smolkuma, iz tuos „teireibys oltora” asam salykuši sovus latgaliskūs vuordus, atsasasokūt nu sovu, na švakuoku vuordeņu par puorlyktajim i aizajimtajim. Deļtuo pasaceņssim jūs atguoduot i vuiceisimēs koč pa mozam, koč pa lieneitem, koč pa druseņai.

Sasaukt jūs kūpā ir taidys pat latgalīšim dorams dorbs kai sagluobt pamastuos sātys i sakūpt aizaugušūs teirumus. A itys viņ pulkā īveicams!

PARADOKSS

Jau nu atmūdys laika suokuma paguojušuo godu symta 90.godūs, kod dīnys gaismu īraudzeja Jura Cybuļa i Lidejis Leikumys „Latgalīšu ābecis”, ir dziedāta ļaužu naapmīrynoteiba i klaiguošona, ka mes piec Stroda, ka mes gribim pa vacam, mes nikuo nagribim maineit i papyldynuot raksteibys vaicuojumūs. A cik nu myusu zyna, ka pats veiskups Pīters Strods, vērūtīs iz prīšku, dūmuoja par volūdys nūsacejumu papyldynuošonu i 1929.godā žurnala „Zīdūnis” 7.nr. 24.pl. raksteja: *Kas atsateic uz divskaņu „uo”. „ie”, „iu” litošonu, josoka, ka byutu piļneigi pareizi šos divskaņas iverst, tys ir byutu piļneigi pareizi, jo mes raksteitu: bruoļs, muote, kuoja, muoja, struoduot, buols, kuortuot, pierkt, cierst, iert, šliukt, kliut un t.t.* *

Tai izīt, ka myusu dīnuos volūdņiki tū ir eistynuojuši i nav nikaidys vacuos i jaunuos ortografejis, a ir viņ papyldynuotuo. Itī papyldynuotī latgalīšu pareizraksteibys nūsacejumi pījimti i apstyprynuoti LR Tīs-lītu ministrejis Vaļsts volūdys centrā 2007.goda 28.septembrī. Viņ vuceišonuos i dareišonys vaine! I vēl izīt, ka volūdņiki teik „krystā systi” par poša Stroda īceru eistynuošonu dzeivē.

*Originala atveiduojumū pasaver dalykumā 64.lpp.

PAR LATVEJU

Tik navīnkuorši i gryuši latvīšu volūdys ūtruos rokstu tradicejis, latgalīšu literaruos volūdys, vaicuojumā mums īt deļtuo, ka par daudz gars ir bejs tys bieģšonys nu seve laiks.

Tys ir sova veida nazynuošonys bezdibiņš, par kuru juopuorlīk laipeņa deļ stypruokys Latvejis... Jau 1914.godā līpuojņiks, pyrmais Latvejis īsklītu ministris, vāluok diplomats Miķelis Valters sovā gruomotā „Mūsu tautības jautājums” (Rīga, 1914.g.,147.lpp.) raksteja: *Noteikti jāuzteic uzskats, ka mūsu politikā neslēpjās asimilēšanas domas, bet gan, ka mēs vēlamies, lai Latgale attīstītu savu īpašu dzīves organismu. No šī stāvokļa skatoties, mēs iegūstam daudz draudzīgāku stāvokli apvienošanās lietās un, šo stāvokli ieņemdami, mēs latgaliešiem rādīsīm, ka mums nolīdzināšanas centieni ir sveši un tad arī latgalieši ar lielāku sirsnību skatīsies uz mūsu draudzību.* (Puorpublicāts žurnalā „Katōļu Dzeive” 2000.g. nr.5.)

Munys paaudzis vydsškolāni ir labi pazeistami ar Linarda Laicena meilys lirikys kruojumeņu „Ho Tāī”, bet nivīns mums natyka stuostejs par juo 1917.godā izdūtū brošureņu „Latvijas valsts”, kurys 12.pl. ar malnu iz bolta raksteits: *Bet īpaši savrup no pārējās Latvijas stāvējusi Latgale un nav vēl daudz gadu atpakaļ, kur Baltijas latvieši latgaliešus neuzskatīja pat par latviešiem, tik ļoti viņi atšķīrās tiklab ar savu valodu jeb dialektu, kā ar savu saimniecisko, kulturālo un reliģisko stāvokli. Ilgus gadus būdami zem poļu un krievu jūga, viņi bij nospiesti galīgā tumsā. Bet Latgales latvieši, paši gandrīz pa pusei pārkrievoti un pārpoļoti, ir bijuši priekš baltiešiem tas aizsargu pulks, kas atturējis pārējo Latviju no pārāka krievu valodas un ticības spiediena. Latgales sevišķo stāvokli un īpatnības ievērojot, ir jāuzsver, ka Latgale dabū Latvijā īpašu, pilnīgu pašvaldību savā iekšienē. Tāpat Latgalei pašai jāizšķir savs agrārjautājums un pašai jāpārvalda savas baznīcas lietas. Latvijas skolās vajag mācīties arī latgaliešu dialektu, lai Baltijas latvieši varētu būt palīdzīgi Latgales tautas kultūras pacelšanā, jo mēs Latgalei esam parādā par viņas sarga uzdevumiem.*

Taipat nazinim, ka ari Fraņčam Trasunam, kurs, lai gon, stuovūt pi naatkareiguos Latvejis valsts šyupeļa, kaidu šalti dūmuoja, ka kūpejuos lītys lobā mes varātu atsateikt nu sovys volūdys, vystik vāluok jam tei „mygla nu ocu nūkryta” i jau 1921.godā sovā „Skolas Dorza” ūtrajā izdavumā jis atzyna, ka latgalīšim ir juokūp sova volūda, juosagloboj sova rokstu tradiceja i tei juovuica školuos. Bāda viņ tei, ka tuo nadorom, kuo rezultatā namuokam raksteit ni piec „stroda”, ni piec „zvierbuļa”.

Atjaunuotuo žurnala „Katōļu Dzeive” ilggadeja stuosteņu bārnim autore, pensioneituo latvīšu volūdys i literaturys školuotuoja nu Ezer-nīku (Bukmuižys) Valentina Ivanovska (dz.Celeitāne), raksteja, ka jei prīcojās par raksteibys nūsacejumu papyldynuojumim i školā latgalīšu rokstu volūdys nūsacejumus varātu vuiceit paraleli latvīšu volūdys vuordu škirom (lietvārds – lītvuords, darbības vārds – darbēibys vuords i tt.), ka viņ byutu jaunuoka... Mums ir jau paguojušuo godu symta 90.godūs izguoja ābece („Lementara” 1., 2.daļa), „Gruomota školuotuojim”, niule naseņ papeira formatā – ābece „Skreineite”, gruo-mota „Gostūs pi Boņuka”...

Viņ gaisā kai apniceigs ūds nabeidz spīndzēt dūma, a kam tys mums ir vajadzeigs!? Ka tik garai ir skrīts nu seve, vīgļuok byutu ari iz prīšku tū īmeitū stidzeņu īt... Kod vīni dūmoj, ka latgalīšu mēle „svīž sprynguļus ceļā” myusu latvyskumam, tod zynu drūši, ka tuos nakūpšona i nacīneišona gon ir nabadzeibys aplīceibys izraksteišona vysai latvīšu volūdai. Mes varim likt argumentus rindeņā, runuot par apcierstom saknem, navariešonu pīraksteit dzīsmeišu vuordus (tok par dzīdūšū tautu na reši sevi pozicionejam), namuoceišonu pīraksteit turistu bukletūs i muzeju anotacejuos, kod gribēsīm paspeidēt, ka varim tū izdareit ari latgaliski. Vystik, pa munam, golvonuo suope ir, byus i paliks tei, ka nivīnā cytā volūdā latgalīts navarēs pīraksteit tai kai sovejā:

ES TEVI SAULIS PĪLĪTUOS SMĪĻKTĪS ATRODU
TEV APLEIK BEJA STYRNYS I ZAČI
VABALIS I STĀRKYNI
MOTŪS TOVŪS KAITĒJUOS RUŽOVI VUOVARĀKI
I MOZEŅA DĪVA GŪTEŅA STORP TOVOM LYUPOM
BEJ APSAMAĻDEJUSE KA I NAPAMANEIT
TU GULIEJI
KRYTA SMĪĻKTĪS KĻOVU LOPYS I KAŠTANI
BOLTI ZAČEIŠI MĪGUOJA TOVĀ OZŪTĒ
AKMINĪ SASOLUSE DĪVAGŪTEŅA KAI RAUDĪŅS
NŪRIPINĒJA NU TOVA BYUDA
TEV APLEIK DAG SNĪGS
TU GULIEJI

Oskars Seiksts, Valentins Lukaševičs

Itū dzejūleiti meitys vydsškoļneicys godūs puorskaiteju jai ar dūmu, ka tys ir par mīlesteibu. „Nā, mama, tys ir par Latveju,” saceja meita.

KAMPETU SPĀKS

Nūvodvuiceibys nūdarbeibu i gruomotys „Gostūs pi Boņuka” prezentacejis laikā 2017.goda majā Gaļānūs pi školuojuojis i rakstnīka Roberta Mūka muzeja vadeituojujis Martys Bindukys leluokī školāni sacejuši, ka jī latgaliski muok (tī sovs nūpalns ari pošai školuojuojai

Martai, deļtuo ka jei beja nu tūs pyrmūs školuojuoju Latgolā, kuri īsadrūsynoja, atsasauce i gataveja sovus audzynomūs niu jau tradicionālajam daillaseituoju konkursam „Vuolyudzāni” Rēzeknis 1.vydsškolā), a mozuokī vairums sacejuši, ka jī latgaliski narunoj, tod školuojuoja Marta paskaidruojuse, ka tī, kuri muok i var tū paruodeit, dabuos kompetys i duovanenis. Tod dreiz viņ muocejuši asūt vysī...

MARATONS NU SEVE

(Nu referata 10.storptautyskajā Latgalistikys konferencecē Rēzeknē 2017. goda 30.novembrī.)

Niu par tū, par kū es beju spīsta vaira aizadūmuot, kū lobuok saprotu i kū maņ taustamai paruodeja muns dorbs pi Kārļa Skalbis puorsokys „**Kaķīša dzirnavas**” / „**Kačeīša patmalis**” puorlykuma.

Varu drūši saceit, ka tod, kod tu, ciļvieceņ, pats īraugi, nu kurīnis tom myusu volūdys peripetejom, i jau nu pošu atmūdys godu suokuma, „kuojenis deigst”, tod tei puorlīceiba par vīnu voi ūtru, voi vairuokim vaicuojumim palīk daudz skaidruoka i stypruoka.

Partū kai **pyrmū** atmūdys laika leluokū lobumu i gaismu „tuneļa golā” deļ latgalīšu es niu cīši nūvierteju tū, ka mums ir 2007.goda 28.septembrī LR Tīslītu ministrejīs Vaļsts volūdys centrā pījimtī i apstyprynuotī „Latgalīšu pareizraksteibys nūsacejumi”. Tys ir lels sūls iz pīšķu. Partū asmu pateiceiga vysim i kotram, kas pi ituo dorba sovu pīrcu dalīcs.

I tai. 1921.godā Latgalīšu bīdreibys „Kultura” aizdavumā školu vajadzeibom izdūta gruomateņa „Posokas”, kurā ir ari jau mynātuo Kārļa Skalbis puorsoka „Kaķīša dzirnavas”. Latgaliski tys ir izdareits J.Lač. puorlykumā. Niu maņ beja īspieja sovu puorlykumu saleidzynuot ar īpīrīškejū izdavumu. I niu es eistyn īraudzeju, ka tei bieģsona nu latgaliskuo volūdys teirumā nav nikaidis „vakardīnys vaicuojums”, a suocīs i nūteik jau vaira kai 100 godu garumā. I pat tod, ka mes itū vysu laiku nabyutu nu sovys volūdys skriejuši „septenjiudžu zuobokim”, a viņ lieneitem ruopuojuši, dūmoju, ka ari tod icik garā laikā byutu variejuši daudz kū izgaisynuot...

Piec Latgolys 1917.goda pīminis kongresa Rēzeknē 2017.goda 5.–6.majā, kur izskanēja dūma, ka pats Fraņcs Trasuns ass bejs par

vīnuotū i vīneigū latvīšu volūdu es jau beju dabuojuse apsavērt Fraņča Trasuna gruomotu „Skolas Dorzs” i 1907., i 1921.goda izdavumus i zynuoju, ka juo dūmys i redzīņš itymā vaicuojumā ūtrajā izdavumā jau beja kardinalai mainejīs i 2.izdavuma prīškvuorda papyldynuojumā jis raksteja: *Pyrmajā izdavumā muns nudums beja latgalīšu raksteibu cik ispiejams tyvynot baltišu raksteibai. Tys nadeve nikaidu lobu rezultatu. Del latgalīšu barnim skaiteišona beja caur tū apgryutynuota. (..) Ūtrā izdavumā es pīsaturēju raksteibā tikai pi latgalīšu izlūksnes, sastodeidams ju styngri zam gramatikys formom un lykumim.* Tai Fraņces Trasuns. Jam pītyka drūsmais i gūdapruota itū pīzeit. Viņ kū myusu paaudze padūmejis laikā i ari piec tuo par tū zynuoja? Tok izlīta iudiņa nasasmeļši. A Trasuna vuordam tuo laika sabīdreibā beja eipašs spēks i vareiba. I tys, īprīšk juo saceitais, jau beja sadziņš osnus. Fraņča Trasuna i ari cytu atmūdys darbinīku tūlaik padūtais signals – piec īspiejis mudruok volūdā tyvynuotīs baltīšim – izdareja lelu „luoča pakolpuojumu” latgalīšu raksteibai, partū ka reizē ar mozuos atlaseitis mozguošonai dūmuotuos vanneitis iudini nu tuos bīži viņ tyka izlīts ari pats bārns, a kūpā ar palovom – izsejuoti gryudi. I naaizmierssim, ka tymā „vīneibys” voi bieģšonys nu sova latgaliskuo gorā tyka audzynuotys vasalys kulturys darbinīku, škuo tuoju i žurnalistu paaudzis. I niu tei pretesteiba pret latgaliskū vairumam ļaužu ir taida kai psihologiska barjera – kura kai saceit juosoka – jau ar muotis pīnu īzeista. Vystik gribīs dūmuot i pīminēt Latvejis Republikys armejis Breiveibys ceiņu dižkareiva, vīna nu pyrmūs latgalīšu ar augstuokū filologiskū izgleiteibu, žurnalu „Zīdūnis”, „Latgolas Škola”, laikroksta „Zemis Bolss” izdevieja, losamuos gruomotys „Dzimtine” (I-III) deļ školys bārnu sastuodeituoja, Ludzys gimnazejis direktora Juoņa Turkopuļa (pseidonims Sutris) raksteitū: *Latgalīšim agri voi vieli, bet tūmār byus sova literatura. Kur tautai ir sovys īpatnejis goreiguos vierteibys i sovs zynoms dvēselis nūskaņuojums – tur ari nūsadybynoj patstuveiga literatura.* („Latgolas Škola”, 1928.g. nr.11, 12).

Godi nu tuo tuoļimuo 1928.g. ir skriejuši vieja spuornim i niu jau 2017.godā mes redzim breineigys līceibys tam, ka ituo cylvāka pravītiskī vuordi, pat nasaverūt iz tuo, ka škuo los, izjamūt viņ kaidys fakultativuos nūdarbeibys, nateik vuiceita latgalīšu rokstu volūda, juo

paredzējums vystik suoc pīsapiļdeit i ar Ilzis Spergys breineigajim publicistiskajim rokstim, juos stuostu kruojumu „Dzeiveiba”, i Sandrys Ūdris i Juoņa Ryučāna „Aizlauptū spaitu”, Veronikys Tenčys-Goldmanis „Pastareiti” i c.

A niu gon pi „kačeiša”. Jau mynātajā J. Lač puorlykumā 1921. goda izdavumā dorba nūsaukums beja „Kačiša dzernowas” (2017. goda „Latvijas Mediju” izdavumā tys ir – „Kačeiša patmalis”). I jau tymā tuoleimajā 1921. godā „kačeiša” tekstūs labi radzams, cik lela ir tei gribiešona „nūlikt sovu volūdu kakteņā” i sataiseit niu tai saucamū „trešū izlūksni”, ar tū laikam dūmojūt mudruok sajimt atļuovi deļ palikšonys par „pareizajim” latvīšim.

Atsasokūt nu taidu sovu vuordeņu kai *iz*, kurs teik aizstuots ar *uz*, *jis* ar *viņš*, *kod* ar *kad*, *ka* ar *jo*, *vērtīs* ar *skateitīs*, *sātys* ar *muojis*, *sirdeigs* ar *nyknys*, *zagtīs* ar *maneitīs*, *taiseit* ar *vērt*, *garai* ar *iļgi*, *apleik* ar *apkuort*, *sepinēt* ar *sapņuot*, *pyučs* ar *pyukis*, *depeite* ar *piedeņa*, *treisēt* ar *drebēt*, *zumēt* ar *dyukt*, *sābrys* ar *kaimiņš*, *spolvuots* ar *pyukains*, *smuords* ar *smarža*, *giutīs* ar *kertīs*, *cīši* ar *ļūti*, *mudri* ar *uotri*, *paceli* ar *prūjom*, *čārnis* ar *kērnis*, *saceit* ar *teikt*, *spaituot* ar *storuot*, *svaideit* ar *mātuot*, *pamest* ar *atstuot*, *plēst* ar *plyukt*, *muorks* ar *dīkis*, *švuorbuotīs* ar *griļuotīs*, *vierss* ar *augša*, *stucinēt* ar *dauzeitīs*, *krateit* ar *purynuot*, *komuot* ar *mūceit*, *vystik* ar *tūmār*, *saļ* ar *solst*, *pīkuss* ar *gurds*, *pavysam* ar *gluži*, *gryuts* ar *smogs*, *niu* ar *tagad*, *gaist* ar *zust*, *deļkuo*, *parkū* ar *kuopiec*, *savaidiejušais* ar *slymais*, *kryuteža* ar *kryuts*, *patimss* ar *krāsla*, *parāds* ar *kuorteiba*, *nabašnīks* ar *myrūņš*, *orūds* ar *apcirknis*, *ailis* ar *ryndys* i tt. Ari poša Kārļa Skalbis „Kačīša dzirnāvās” lītuotuotais vuords *kukņa*, jau 1921. goda izdavumā puorcentēigi pataiseits par smolkai vuocyskū *kiekis*.

Bet paļdis vysim augstuokajim spēkim, ka 1921. goda puorcālumā vēļ ir *īt* – na *nuokt*, i *palikt* – na *kliut*. I niu varim byut ļusteigi ari par tū, ka mes myusu dīnuos vystik vēļ dzīdim: „Guoju (na nuoču) pa mežu, rubynu saudeitu.”

Itymā J. Lač. dorbā maņ vysleluokuo pīcu beja nu vuordu, kurus poša pīminieju viņ ar atguodynuojumu kai, pīmāram, ka *būlēt* ir *bulynuot*, a *povuors* ir *kukars*, ka *sūleņš* ir *beņčeits*. Atrodu, ka tī vuords *omuleiba* tyka puorlykts *patikšona*.

Vēl atšķireībā nu īprīškejuo izdavuma, kur *alabastra lapene* beja puorlykta kai *alabastra piļs*, niu ir *alabastra lapineica*, a *damys* niu ir *kuņdzis*, a *lodiņa* ir *pečorka* (ceļļa īreite voi niša smolku prīškmatu globuošonai). Vuordu *tejis* izmontuoju *tejis rūzis*, *tejis* kūka apzeimiešonai, a runojūt par *čaja* dzeršonu, tai ari lyku vuordu *čajs*.

Grybu saceit, ka itymā puorlykumā maņ eipaši tyvs beja genitiva lūcejums. Nui. Taišni genitiva, na dativa kai latgalīšu rokstu volūdā tys garus godus ir bejs. Par pīmāru: tyka raksteits *zam* (kuo?) *uobeļneicu* – na (kam?) *uobeļneicom*; *pi maisu* – na *pi maisim*; *zam tyltu*, na *zam tyltim*; *pi kuoju*, na *pi kuojom*. I niu ari cytus latgaliski rokstūšūs grybu aicynuot – draudzēsīmēs ar genitivu!

Vēl maņ grybātūs kaidu aizstuoveibys vuordu saceit myusu tik daudz smuodeitajam mozajam saikļa vuordeņam *i*. Ka jis ass krīvyskys, ka naass gona smolks, bet, meilī ļauds, kai ta jius latgaliski saceisit, pīmārim, *nu i dīneņa izadavuse*, *nu i deļ kuo*, *nu i parkū*, *nu i kū tuoļuok*... Jis ir atrūnams ari profesora Pītera Stroda „Pareizraksteibys vuordineicā“, kur atzeimāts kai vīnojūšais saiklis. Jū mes vysai bīži varim satikt Viļānu pusis folklorys pīraksteituojis, zynuotneicys Stefanejis Uļanovskys tekstūs. Jis ir ari K. Skalbis „kačeiša“ jaunajā puorlykumā. Nasmuodejit lyudzami juo!

Iz tuo myusu latvīšu tautys volūdys kūpejuo oltora, it kai deļ volūdys lobuma i teireibys, garus godus asam zīduojuši sovu latgaliskū – i rokstus, i runu. Viņ gols golā izīt, ka apzogti ir ari puornūvoda latvīši, kuri vēļ 21. godu symtā pavysam moz kū zyna par tū, kas tys jūs tautys bruoļs, latgalīts, eistyn ir, kaida ir juo kulturys i presis viesture. Par tū līcynoj ar Latgolū saisteitī naatbyldātī vaicuojumū i VIP spēlēs, i školānu konkursā „Gudrys, vēļ gudruoks“, taipat ar latgaliskū runuošonu gryuši īt gon izruodēs „latgola.lv“ Nacionalajā teatrī, i dokumentalajā filmā „Segvārds Vientulis“ i daudz daudz kur cytur. Ari mes, poši latgalīši, asam tai īlypuši „trešuos izlūksnis“ apčierīņūs, ka vīnu kuoju izvalkam, ūtra – īgrymst.

I par tū byutu juopīdūmoj ari tim myusu latgalīšim, kas ir publiskuos runys runuotuoji radejā i televizejā. Tai ka tuo naīveiktuo dorba mums, ari iz prīšku kūpeigi īmūt, vēļ cīši daudz. Eipaši runojūt par latgalīšu rokstu volūdys i kulturvieturis izzynuošonu. Bet pasavērsim iz myusu

inteliģenģis tāva monsinjora Nikodema Rancāna pīminekļa Rēzeknis Tehnoloģeju akademejis pogolmā i, labi īsaklausūt, vys jau izdzierssim juo dūtū padūmu: „Raunit! Raunit!“

A maņ vystik vēļ gribīs pasaceit paļdis Tam (ar lelū burtu), kurs latgaliskajūs rokstūs i runā aizinteresātū muokslieicu Ievu Jurjāni ar juos zemiejumim deļ jauna „Kaķīša dzirnavu“ izdavuma da mane atsyuteja, i ari Tam, kurs deve vareibu īsavērt K. Skalbis puorsokys 1921. g. puorlykumā latgaliski. Nu sirds – vysim, vysim paleigim paļdis!

DZEDEŅŠ

2011.godā, tautys skaiteišonys laikā, kod pa sātom guoja aptaujys anketu aizpiļdeituoji, kaidā daudzstuovu ākā Reigā vīns informacejis laseituojs sūpluok cytim vaicuojumim praseja nu saimis ļaužu, voi i kas nu jūs runoj latgaliski. Jaunuo paaudze atbiļdēja nūlīdzūši i cylvāks jau gribēja atzeimēt, ka nivīns te narunoj itamā mēlē, bet tod nu ustobys tuoleimuo styura atsasauce sierms veirs, saceidams: „Bet es tok runoju latgaliski!“

„Ar kū ta jius runojat, ka te nivīns narunoj?“ puiss beja naizpratnē. Viņ dzedeņš atbiļdis poruodā napalyka. „Ar kačeiti,“ jis paskaidruoja.

KAI TAI VAR BYUT?

Leņdžu pogosta Sarkanūs dzeivoj kaidys puiss, kurais, kai ļaudīs soka – nav iz mutis krits. Par dzymdynuotuoju narunuošonu ar bārnim latgaliski jis soka: „Dzie, meilī, es nikai navaru saprast, kai tys tai var byut, ka tāvs ar muoti latgalīši, a bāрни jim čyuli dzymst!“

A KŪ TA ES SACEJU?!

Ir kaidys daņču pasuokums Reigā. Puiss jau vairuok reižu izlyudz vīnu i tū pošu meitini. Jī suoc kū vaira apsarunot. Puišam dzierdīs, ka meituška, piec juos latvīšu volūdys izrunys sprīžūt, varātu īt nu „zylūs azaru zemis“. Jis jai tai ari paprosa. A meitine nūsorkst i līdzās: „Nē, nē, es neesmu no Latgales...“ A vokorā jī otkon sasateik viļcīnī Reiga–Moskova voi Reiga–Zylupe i niu puiss, meitušku īraudzejs, soka: „Nu redzi, a kū ta es saceju?!“

PARUNOJ AR MANI LATGALISKI

Volūdys nūzeimeibys i vajadzeiguma lītys bīži var „dalēkt” viņ ekstremaļuos situacejuos. Tod, kod ir „dabuots par golvu” – nu laika, nu cylvāku i poša sirdsapzinis. Cikom tei volūda, volūdeņa ir kotru dīnu sateikama, sasnādzama – jei var izalikt ari kas nasvareigs, sprosts, ustobys koka nūlīkams, pat ar kuoju pasperams voi cytim – lobuokim – laikim pamatams. Tai „da kaula” tuos vierteigumu izjiut viņ tod, ka nu rūku suoc sleidēt komuļa pādejī dzeipureiši īspiejai runuot sovā dzymtajā mēlē, kod gribīs i nav kam pasaceit – parunoj ar mani latgaliski.

JAUNAIS TELEFONS

Niu jau aiz kolnu tī laiki, ka sātuos pasaruodeja pyrmī telefoni, na jau mobilī, a tī kuri stuovēja vīnā vītā iz soltaunīka, iz etažerkys voi pi sīnys dasysta plaukteņa. Taidis telefons tyka daslāgts kaidā saimē, kur jaunuos paaudzis ļauds guoja vaļsts dorbūs, a sātā palyka viņ vacais dzeds. Nu i suoc niu zvaneit itys jaunais telefons. Zvona i zvona, a dzeds klausulis najam i golā sirdeigi soka: „Beidz drākštīs, voi ta naredzi, ka sātā nivīna nav!”

NASAJAUC DĪVA PLANŪS!

Kaidys draudzis senioram teik svynāta 80 godu jubileja. Vīns nu apsvēcieju dūd jam pučis i soka: „Nu sirds sveicu leļajūs svātkūs i vieleju nūdzeivuot da 85 godu.” A jubilars apsacierš i sirdeigi jam atsvīž: „Tu te nasajauc Dīva planūs. Dzeivuošu da vysu 100!”

ATRUNA IZ GŪDA

Nūmierst Puncuļu Dominīks. Dzeraunis puīšus sarunoj par dūbis raciejim. Leidza teik īdūta zakuska i stypruoki dzierīni. Kod nabašnīka meita atbrauc pasavārtu, kai dielīšim īt, jei redz, ka struodnīki jau labi īsyļuši, a dorbs iz prīšku nakust. Ar taidu lieneību sīvīte nav apmīrynuota. Tod vīns nu kopa racieju, jau tikkū mēli vaļsteidams, syt kryutīs i soka: „Jius kai gribit, a maņ to rūkys nasaceļ taidam lobam cylvākam, sovam sābram i draugam, kopu rakt...”

GRUOMATNĪKAM

Aizīt myužēibā gruomatnīks, cylvāks, kurs puorskaitejs daudz bīzu foliantu i bejs cīši lels literaturys mīļuojujs. Niu jis stucinej pi dabasu vuortu. Attaisa sv.Pīters, pasaver, atpazeist jū i soka: „Ak tu tys gruomotu skaiteituojs! Pīdūd, bet dabasūs nalaisšu. Nikuo lobuoka par tovu aizaraušonu ar gruomotom es tev te navaru pīduovuot...”

VOI SASATIKSIM?

Vīnys draudzis sīvīte vaicoj nu bazneickunga: „Dekaneņ, grybātūs zynuot, kai tī byus ar munu dvēseleiti. Meita dreiz aizraus mani iz Reigu, a, ka nūmieršu, ak jau tīpat i paglobuos. Nasatic, ka jei mani itaidu pasauli iz kopim Latgolā vess... Deļtuo pastuostit – voi nu tīnis es variešu ar sovejim sasatikt i pi jūs sovys dzymtuos pusis kapeņūs kaidu šalteņu pagasteit...”

ES PATS STRUODOJU!

Kaidā korstā vosorys dīnā divejis klūstera muosys īt garum tei-rumam, kur vīns pusauga puiškins nūsveids jamās pa sīna pļovu. Muosys jam soka: „Dīvs, paleidz!” A sagurušais puiss ir sasabūzs i na vysai laipnai atsoka: „Es pats struodoju!”

SARYUGTYNUOTUO MĀRGA

Kaida jaunkuņdze īt iz bazneicu i, ceļūs nūsatupuse, skaita: „Dīveņ, meilais, Dīveņ meilais, dūd maņ, lyudzams, lobu veiru!” Paīt zīma, atīt pavasars, vosora, a veira jai kai naīsadūd, tai naīsadūd atrast. Tyvojās rudiņš i Mikeļdīna, a bryuguona, kai nav, tai nav. Niu mārگا, īdama iz bazneicu, tupstās tikai iz vīna ceļa. Taidu reiceibu jei pamatoj ar pībiļdi: „Kai Tu maņ, tai es Tev...”

KOTRAM SOVA LYUGŠONA

Vīntuļņīkam vajadzēja īt caur tuksnesi i jis lyudzēs: „Dīvs, pasorgoj mani nu vysa ļauna, eipaši ļova, kurais saimņīkoj itamā apleicīnē...” A ļovs, aiz diktamnis kryuma stuovādams, skaiteja sovus puotorus: „Dīvs, svietej itū duovonu, kuru Tu maņ syuti.”

A ES TO PALIKŠU...

Kaidā Latgolys sātā sabrauc gosti. Saimineica, jūs sajimdamā i pot-
čavuodamā, raunās vaiga svīdrūs, a iz sova veča burkš vīnā burkšeišonā:
to jis kū na tai nūlics, to na eistū atness, to na tī atsasieds. Gols golā
veirs naizcēš i soka: „Jī to aizbrauks, a es to palikšu...”

IZ TAUTYS REPERTUARA PAR ILGAJIM GOSTIM

Saimineica prīcuojuos,
Niu gasteni prūjom īs.
Izavylka, izameiza,
Sasavylka atpakaļ.

Paļdis, muot, paiežu –
Paruod pyuni, paguliešu,
Otkon paiesšu.

ZUOLIS PRET BITS KŪDUMU

Sasateik div pavysam vaciņki bitinīki. Vīns prosa ūtram: „Kū tu
niu dori, ka tevi sakūž bits?”

„Kū, kū doru – niu varu viņ macjuguotīs...”

NAIZADEVS RANDENŠ

Puornūvadnīks latgalītei par loba darejumu ir cīši pateiceigs i soka:
„Mīļā, tencinu, tencinu...” A vokorā sīvīte stuosta sovai siebrineicai:
„Pasaklaus, Mileit, taidis sprišs veirīts maņ sūlejuos, ka jis mani dancy-
nuos. Es juo gaideju, gaideju, a jis i vyspuor vaira naatguoja.”

SKAUDEIBYS, SKAUDEIBENIS

Div sīvītis brauc autobusā i sprīž par dzeivi, pādejom nūtikšonom.
Vīna nu jūs soka: „O je, Vereit, kas tū byutu dūmuojs, ka tovam večam
taidys zalta rūkys. Breineigu remontu jis tev sātā sataisejs. Da šam
dūmuoju, ka jis viņ pļāguruot muok. Nu i molocs, kas molocs.” A
draudzine nav vakarejuo i mudri atsoka: „Redzi, muoseņ, ka jis nabyutu
dzāruojs, a viņ lobs struodnīks, tod tu, duordzeņkuo, nu skaudeibys
jau seņ byutu nūmyruse...”

SOVS LOBUMS ATLĀC

Kaids dzeraunis puiss bīži maineys bryutis. Vītejuos sīvītis suokušys juo muotei aizruodeit, ka itaids dzeivisveids naasūt nikam dereigs. A puīša muote turiejusēs preteimā: „A kaida vaine, buobenis! Kai jaunu vedekleņu atvad, tai maņ jauns skusteņš.”

KARANTINA NAZUOLIS*

Taņteite īvad sovā nazuolem aizaugušajā duorzā i soka: „Maņ te, dieleņ, karantina nazuolis*, partū jūs ite taidš lels bīzums.” A gosts vystik dūd jai padūmu: „Dūmoju, ka te ir reviešonys vaine. Juorevej i karantins beigsīs.”

*Nazuolis, kurys cīši plidejās (vairojās).

AR TŪ POŠU MUTI

Atbrauc fermys puorziņš i dzierd, kai slauciejis vysaidim naskaistim vuordim lomojās. Jis daīt da vīnys i paprosa: „Tekleit, a tu ar tū pošu muti ari maizi ēd???”

BEZ VAKAREŅU

Monsinjora Henrika Trūpa bierneibā juo tāva sātā beja buļbu tolka. Ari nalelais puīškins pīsadaleja. Paleidzēja pīaugušajim, cik viņ beja juo spākūs. Kas jam tī nūtyka i kas atsagadeja, bet jis aizalomuoja, i tū dzierdēja juo muote. Vokorā, kod tolcuoni sēdēs pi golda, lai gordai paāstu, muote dieleņam pasaceja, ka cylvākam ar taidu „nateiru” muti nu iessšonys byutu juoatsatur.

PUORPROTUMS

„Ituos myusu vystys, muoseņ, niule ir bezdiejiejis.”

„Ui, bruoleit, kai tu našmukai izarunoj...”

„Parkū tu tai soki, es tev tikai pastuosteju, ka vystys niule nadies, es tok jūs nanūsauču par bazdātuojom.”

HI, HI!

Sīvītei, kurai pavuorde ir Puzaka, taisa keizargrīzīni. Uorsti dūmoj, ka pacientei narkoze jau īsadorbuojusēs i jei nikuo nadzierd. A jei vēl labi saklausa, kai vīns nu operacejis zalē atsarūnūšūs personu pasoka: „Hi, hi, nu eista puzaka!” Tys tai leidzeigi kai nazkod sābru Jezups deve padūmu: „Naizbļauņ mežā sovu nūslāpumu, mežam ari ir auss...”

A KUR SLĒPIS?

Niu taida moderna padareišona uorstnīciskajuos sporta nūdarbēs pasaruodejuse kai nūjuošona. Latgaliskuok vys tik byutu vāzuošona. I tai – divejis mīsta sīvītis, draudzinis, ar vāzom sūļoj iz meža pusi, ceļā juos sateik kaidu veirīti. Puiša cylvāks paprosa jom apsastuot i nu sirds breinojās: „Pīdūdit, kuņdzeitis, a kur ta jiusu slēpis, ka kūki viņ palykuši?”

ATSATAISNUOŠONA

Mama ar krīvu volūdu beja iz „jius”, eipaši, kod beja par kū navīņ sasatraukuse. Kaidu reizi jei gondreiž izraiseja satiksmis nagadejumu, braucūt ar sovu vacū ritini i navarūt apsastuot „gruzavika” priškā. Mašynys šofers izlēce nu kabinkys i suoce iz juos lomuotīs. A jei, nūkuopuse nu ritiņa, turīs jam preiteimā i soka: „A čto, vi nevidete, čto ja bez bremzei jedu*...”

*A kuo, jius naredzit, ka es bez bremžu braucu.

PAR „CĪMA SLŪTOM”

Tāvs par sīvītem, kurys līku runoj, muocēja saceit: „Pošys ni redzēja, ni dzierdēja, ni eistyn kū zynuoja, a cytim vystik pastuosteja.”

NADAPRASŠONA

Munys babys ītalei* juos dāla saimē pīdzyma meitine, kura tyka nūkristeita par Inesi. Tys beja laiks paguojušajā godu symtā, kod itys vuords, kurs darynuots i izguojs nu vuorda Agnese, tūlaik Latgolā beja eists jaunvuords. I tai. Atīt Pilimoneite da munys babys i tei jai prosa

pastuosteit, kaidys vuordenš dūts juos unuceitei. A Pilimoneite padūmoj i soka: „Nazynu, muosen, kai tī eistyn beja – voi ta Īnese voi ta Iznese.”

*Ītale – veira bruoļa sīva.

NŪZOGTAIS VUORDS

Paguojušuo godu symta 50.godūs puiseiti kristeja bazneicā i deve jam Mikeļa vuordu. Kod aizguoja iz cīma padūmi jū pīregistrēt, tod meituška, kura sēdēja pi papeiru aizkrauta golda, izdzierduse vuordu Mikeļš saceja: „U nas takogo Mikeļa netu.”* I dzimšonys aplīceibā pīraksteja vuordu Kolja. Kod itam puiseišam palyka 16 godu i daguoja laiks izjimt pasi, jis brauce iz Rēzekni, tī vėl samoksuoja 50 kapeiku, lai Koljis vītā pīraksteitu vysmoz Nikolajs.

*Pi mums taida Mikeļa nav.

PYRMUO POZICEJA

Skūluotuoja Toku Maija vadeja Viļānu vydsškolys vacuokūs klašu deju kolektivu, kurā Mikeleišam beja tys gūds doncuot. Vīnu reizi kaidys dejis suokumā jim beja juoīsavuica tai saucamuo „pyrmuo poziceja”. A izaverūt jei tai – papīži kūpā, pierstu goli kotrys iz sovu pusi taisnā linejā. Labi vėl, ka skūluotuoja poša tai gūdeigi atsazyna, ka tys dreizuok dūmuots baleta školys audzieknim. Vystik pīrcēja tys, ka mieginuojumi „ījimt” itū poziceju vysūs izsauce smīklu bez gola...

A itei gudreiba Mikeleišam vāluok nūderēja. Kaidā kolhoza ļaužu saītā vīns dzjadzjuks bez nūstuošonys līlejuos, ka jis asūt cīši lobs dancars. Cik zuobokim zūlis ir daguojs nūmaineit, cik meitu da geibūņa nūdancynuot. Mikeleits klausejuos, klausejuos, a tod papraseja; „A daņču pyrmū poziceju varit mums paruodeit?!” Pyрма jis jam paskaidruoja, kai tai dzelai vajadzātu izavērt i dancars givuos vieršam pi rogu. Pyulējuos gon tai, gon itai. Koč kas jau jam izguoja, viņ kuojis nabeja dīz cik taisnys, a ītupīņš tik varons, ka vīna sīva smējēs: „Tev storp celim laikam īspīsts Matiļdis izgaisušais syvāns...” A cyta dabolsuoja: „Nā, dreizuok izaver, ka taidā pozicejā tu zogi pupu kiuleišus nu muna duorza...”

Pats dancars, nu puorpyuļa nūsveidušū pīri slauceidams, caur zūbim izspīde: „Nu vīnys glupeibys – itei jiusu pyrmuo poziceja!!!”

JAUNEIBYS PRĪŠKSTOTI

Tyvuojuos absolventu saliduojuoms. Klasis audzynuotuoja mums papraseja sagataveit i saraksteit tlyugumus bejušajim audzieknim, kurim pādejais skolys zvons izskaniejs pyrms divdesmit i treisdesmit godu. A vīns nu myusejūs jai tai nūpītnai papraseja: „Školuotuoju, a voi ta jī vēļ dzeivi?!”

DAGUOJA APSAPRECĒT

Draudzinei pastuosteju, ka ar veiru asam guojuši vīnā klasē, pat kaidu šaļti siediejuši vīnā sūlā, a par pļuopuošonu rozsādynuoti. I tod jei maņ soka: „Niu es saprūtu, deļkuo jis tevi par sīvu pajēme, lai sovys runys da gola darunuotu.”

KUOZYS

(Nu veļtejuoma cīma sīvom.)

Īvadejums. Viņ īsadūmoj, ka vysi tī pļuopu sacaltī trikmīni reizi par vysom reizem beigsīs laimeigi, tod mes sarunuosim pļovā sīnuožu orkestri myusu kuozom i tlyugsim ari zylūs zvaneņus, smuordeiguos vijūleitis i kaidu gipteigu dodzu. I, ka vītys byus gona, tod golda styurūs sasādynuosim cīma cjocis, lai parunuot par temu „vīna taņte saceja” voi „ka mes augom, tod gon tai nagojuja”.

Izvārsums. Hm (*orators nūsakuosej*). I tai. Cīnejamuo kuozu draudze! Kai zinim, tod kotrys kai muok, tai i ceļ tū sovu sapynu pili. Na reši sasateik divi, par kurim dzierd runojam: „Nu, muoseņ, tod jau lobuok lai zuodžs ar postolu precejās i to lobuoks puors izīs...” A vysleidza ir tai, ka tī diveji jau sasatykuši Maltys voi Čečorys krostā, dūmuos kūpā izstaiguojuši skaistuma dīvītis smuordeigūs rūžu duorzus i sovvaļņīkam Erosam nūspāruši pošys osuokuos bultys, izdūmuojuši, ka jūs obeju puiškini staiguos zylūs zuobaceņūs, a meitineitis ar sovīm skaneigajim smīklīm pībērs pylņys ļaužu sirnsenis. Jī sovūs pruoētūs, īspiejams, byus daudz ar kū namīrā, vystik par obejim gon jau atrass lelu voi mozu, bet prīcu – ūtra acīs, rūkuos, smaidā.

Atsaucis. Orkestranti?! Eistuos sīna kozys! Zam daguna viņ bubinēja, ni skona, ni kuorteigys muzykys. Zylī zvoni!? I narunoj,

muoseņ, pleņči kas pleņči – saruove šlipstis, samyna vijūleitis. A tys pats vīneigais dodzs, grāks i saceit, ni skota, ni izneseibys – kai bucā audzs, pa spuņdi baruots... i taidš vėl ekur šekur cerejās ar vinejūs Ma-
tiļdis jaunuokū, baist i padūmuot...

***

A mes tok sarunuojom pļovā sīnuožu orkestri, llyudzem zylūs zva-
neņus, vijūleitis....

KAS NAV DEFICITS?

Kolhozu laikūs beja vīns taidš periods, ka pamastuos sātys i jūs īdzeive ar ekskavatora paleidzeibu tyka sadzeitys kaiduos leluokuos dūbēs, sāžoukuos voi muorkūs i tt. Tai nūtyka ari ar munu vacvacuoku sātu. Vīnu reizi, kod veirs ar myusu mozū meitu beja aizbraukuši ituos sadzeituos montys pīkuortuot i varbyut vėl tī kū saimnīceibai nūdareigu izmokšoruot, meituška kū atroduse, ruodeja tū tāvam i praseja, voi tys ass dereigs. Parosti nu tāva skanēja atbiļde: „Nui, tys ir deficits.” I tai jau garu šaļti, cikom mozuo palyka naizpratnē: „Tēt, tu soki, ka vyss ir deficits, a kas tod nav tys tovs deficits?” A tāvs sovā aizjimteibā jai mudri atsasauce: „Kas nav, kas nav... nu mož vīneigi žurnalisti pi myusu vėl nav deficits!”

PAVASARĪ

Škeidūņa laikā meiteņa soka: „Pasaver, mama, ceļu leitenš i
snīdzeņš ir nūglobuojs.”

ŽĀLUOTUOJA

„Deļkuo tu attaiseji lūdzeņu – dyumenim uorā tok solts. Jī ari grib
ustobā pasasiļdeit.”

KAI TAI?

Nazkai jūkuodamuos papraseju meitai, kai jū sauc. Jei beja naiz-
pratnē: „Tu pi mane dzeivoj i nazini, kai mane sauc?!”

FRIZERE

„Agneseit, nu padūd maņ motu spraudis.”

„Nā, tu pyrma tūs motus sabizej bizē, tod pa vīnai dūšu.”

SYUTEIBA

Agnese: „Es gon laikam asmu pīdzymuse, lai vysu kū aiztaiseitu i vysu kū atnastu. A tu jam, jam tū beletu. Tys lobs belets. Ar tū variesi braukt, cikom vaca paliksi.”

AIZINTERESĀTUO

Pīcgadeiguo Agnese, pajāmuse žurnalu „Liesma”, prosa: „Mama, itys žurnals mums īs vysu godu?” I, sajāmuse apstyprynūšu atbiļdi, soka: „Nu tod es tūs kruošu, te ir par dzemdeibom.”

VIEJA GRYBA

Agnese: „Gaisma nūdzysa, tys viejs laikam nagrib, ka mes televizora veramēs, jis grib, lai mes ītu gulātu.”

ŽĀĻ, KA ASAM LELYS

„Maņ tai grybātūs pagulēt bruoleiša gulteņā, i tev jau, mama, laikam ari. A kū lai dora, ka mes asam lelys izaugušys.”

NU KUO SUOP GOLVYS

„Mozim bārnim golvys navar suopēt, a lelom mamom var – jom tuos suop nu bļaušonys...”

Mama: „Tu varbyut naredzi, ka es asmu aizjimta.”

„A kas ta tevi ir aizjiems...”

LEITA SARDZEŅŠ

„Mameņ, tu esi muns leita sardzeņš, partū, ka tu mani sorgoj.”

VAICUOJUMS

„Dzie, mam, a kai puiši zyna, kod zivs giunās...”

GUOJĪNS

Kod tur karūgu i ģit, tod ir „tovarišči”?!

PĪMINEKLIS

Paguojušuo godu symta 70.godūs kaidā Latgolys mīsteņā pi Iljiča tāla, kurs, pacieļs rūku sveicīņam, vysā augumā stuovēja iz lela, palāka postamenta, nakts laikā pīminekļa zamuškā beja nūlykti kalaši* i kluot dasprausta zeimeite: „Kuop zemē, veļc kuojuos, ej muojuos” voi latgaliskuok sokūt – iz sātu...

*Kalaši – galošys.

DIVEJIS MAMYS I ŠARIKS LAKAISIS

Pyrma Zīmyssvātku myusu saimē beja taidis ģrodums, ka kotru godu magnetafona leņtē tyka ģraksteitys bārnu prasmis runuošonā i vāluok jau cyti jūs pīšknasumi. Kod dieleņš beja pavysam mozs, iz vaicuojumū, kas tei ir, kod tyka paruodeits iz juo mamū, jis saceja: „Mama.” A kod ruodeja i juo muosu Agnesi, tod jis saceja: „Mama Aga.” Kod jam prasejom: „A kai sauc tovu suneiti?” Tod jis saceja: „Šariks Lakaisis.” Ite nu uzvuorda Latkovskis.

RŪKYS

Solavecs svātku laikā gastej bārnu duorzā. Meitinis i puiškini ģit da juo piec duovonu. Ģi skaita paņteņus, dzīd, doncoj – dora kū kurs sasavuicejs. Mozais Renārs sēd mamai kliepī i pacīteigi vāroj nūteikūšū, a tod pieški prosa: „Mam, a mam! Deļkuo tam Solavečam ir myusu tētis rūkys i vēļ zamuškā juo džempers pavylkts...”

PASKAIDRUOJUMS

Kod mozajam Renāram kaida sīveņa prasejuse, voi jam sātā ir kačs, tod jis sacejs: „Nui, mums ir kačs, a pelis vysleidza giun mama.”

TRAUKSME

„Mam, mam, ej šur mudruok!!!” tai Renārs: „Pi taņtis Lōnis, sirdsmuojeņā, aizspīsts kačeits mjaudynojās...”

KAS NU KUO BEISTĀS

Ar dālānu asam kopu sakūpšonys tolkā. Kod darbeni īt iz голу, jis atsasāst iz sūleņa i nazkū tai nūpītnai sovā bārna golvā dūmoj. Prosu jam, kas par lītu. I jis maņ soka: „A zini, mam, par kū es beistūs – kab dzāruojis sīvys naapprecēt...”

KAS TĪ PAR PUOTORIM?

Dāls guoja pi sābru cjoceitis vuiceitūs katehisma, lai varātu daīt da Pyrmuos sv. Komunejis. Sīveņa ar jū runuoja myusu mēlē, i vysu jam stuosteja latgaliski. Kod jis suoce īt školā i tei poša taņte tī pasnēdze ticeibys muoceibu, bet niu jau canzdamuos runuot baltiski, tod, atguojs iz sātu, jis pavysam nūpītnai gribēja nu mane zynuot: „Mama, a kas tī školā par taidim puotorim, kuri nav latgaliski...”

KAI PAR DAUDZBĀRNU SAIMI PALYKOM

Myusu meitys i dāla bierneibā beja mums taidis saimu „Puļcineits”. Mes ar dālu Renāru bejom tī runuotuoji, a meita Agnese ar vei-

ru beja atbiļdeigi par muzykalajim prīšknasumim. Bet reizem mums tolkā guoja bārni ari nu cytu saimu. I tod nazkai rajona avīzeitē tyka pīraksteits, ka pasuokumā jāmuši daleibu Maruta i Nikolajs Latkovski ar sovīm pīcim bārnim. Kod redaktorei

pīzvaneju i saceju, ka tai nadreikstēja raksteit, partū ka tī vysi nav myusu bārni, tod jei kai taisnojūtīs maņ paskaidruoja: „Bet maņ jī vysi izavēre jiusim obejim cīši leidzeigi...”

SKUSTEŅŠ

Bārnu duorzā teik svynāta Muotis dīna. Kaida mama iz pasuokumu kavejās. Juos dieleņš pi lūga jau „vysys actenis izaviers”. Itys puiseits ir nu tūs ratūs bārnu, ar kuru dzymdynuotuoji sātā runoj latgaliski. A taidu pi mums Latgolā jau cīši moz. I jim cyti grupeņu bārni, kuri sasazynoju „vīneigi pareizā” lauzeitā latvīšu volūdā, na reši vēl izasmej. Tai izīt, ka aizalīdzūt nu latgaliskuo, mes napalīkam volūdys ziņā stypruoki latvīši. Dreīžuok – ni sova īsavuicom, ni izrunu sakuortojuam latvīšu literarajā volūdā.

Pieški puiseits caur lūgu īrauga steidzeigu guojieju i prīceigi sauc: „Muna mama! Muna mama!” Ņaneite, kai drāžneidama jū, soka: „Tei tok nav tova mama.” A puiseits napīsauop: „Muna, muna mama! Munai mamai ir taidis skusteņš!”

VĪGLUO NOSTA

Miseju zemē Ruandā, kur bārni par iedīni nikod nasoka „fui” voi „es nagrybu”, kur vysleluokā cīnā ir vacvacuoki, teik dūmuots, ka tīši caur jim īt Dīva svieteiba vysai saimei. Itamā zemē kaida nalela meitine nas iz placu sovu divgadeigū bruoleiti. Tāvs misionars nu Pūlejis jai pavaicoj – kai, poša taida seiceņa byudama, jei varūte paceļt deļ juos tik lelu svoru, nest taidu gryutu nostu. A mozuo meitineite ir izbreineita par itū vaicuojuumu. Jei atsoka: „Tei nav nikaida gryutuo nosta, tys ir muns meilais bruoleits.”

UOBELŠ NU UOBELNEICYS

Kaida jauna sīvīte žālojās, ka nateik golā ar sovu meitu juos ītīpeiguo rakstura deļ. A draudzine, daudz nadūmuodama, leidza jusšonys vītā, atsoka: „A tu, meiluo, laikam gribieji, ka „Antonovkys” uobeļneicā augtu „Boltuos Dzidruos” uobeļeiši.”

MUNA MEITA KAI LELEITE

Publicists Ēriks Hānbergs (žurnalists, kurs vysvaira sovā dzeivē ir rakstejs par zemņikim, lauku cylvāku dzeivi vysā juos daudzveideibā) sovā laikā izasaceja ari par tū lelū puciešonūs iz bierneibys voi kaidim cytim

svātkim i vāluokū sviniešonu ar gordumu iesšonu i izaskrīšonu, kod tuos smukuos kleitys nateik puorvylktys, i, piec kuortejuos izaprīcuošonys breivā dobā, na reši palīk par lupotom, deļtuo ka muotei gribīs, lai bārns sapuceits ari skraida.

Veļti ir sovys atlaseitis buort i lomuot, kod kleitys voi gaišuo kostimeņa vaira nav i ni ar kaidim vyssmolkuokajim mozguošonys leidzeklim tī nikas nav sagluobams. Bīži viņ tod raud muote i raud meita. Muotei ir gribiejīs, lai meiteņa ir kai lels cylvāks. Jai ir aizamierss, ka juos leleite taipat kai kotrys bārns, skrīnūt i kaitejūtīs, aug... Mameņai gribīs, lai juos leleite byutu smukuoka par cytom, i jei ceņšās tū īveikt, lai tys moksoj kū moksudams... viņ kurs itymā vysā pasuokumā ir īgīviejs, a kurs zaudātuojš?

MĀMS VOI RUNOJ

Mārga atvaduse sovu izradzātū iz dzymtū piļsieteņu. Obeji īt pa pļaveņu Maltys upis krostā. Preteimā, drupeit īreibs, pi rūkys ritini stumdams, īt juos sābreits. Parosti jis ir taidš „klusais puiss”, a niu izaruoda vysai runeigs i mārgai prosa: „Nu kai ta tovu bryuguonu sauc, kaidš jam uzvuords?” Bryute atsoka: „Mamajs.” A sābreits ir namīrā ar taidu atbiļdi: „Es naprosu, jis māms voi runoj, es prosu, kai jū sauc.”

NŪKAUTUO ROMAŅTIKA

Cikom sīva pi unuku gastej, veirs sadūmoj pīsmelēt nu muorka dyuņu, zemiņu dūbei deļ māsluojuma. Saceits, dareits. Jis sasavalk vacājuos drēbēs, golvā izlīk saburzeitū šļorbineicu. Tod pajam nu drotu peitū guļbu skalīni i pyrms pusnakšu īt iz muorku.

A tymā pošā laikā juo duorzam tyvojās diveji romaņtiski nūskaņuoti jaunīši. Puiss i meituška atsasāst duorza golā i suoc prīcuotīs par skaistū i gaišū vosorys nakti, apleik augūšajim kūkim i pučem. Te pieški jī izdzierst, ka duorza golā nazkas šļakstynoņās.

Obeji suoc sprīst, kas tys varātu byut taidā vālā stuņdē – kaidš bebra voi iudra kungs, kaidi ļakači* voi škaunadzis**... Meituška, ziņkuoreibys dzeita, soka ka īs pasavērt, kas tī nūteik. Jei kluseņom

zūgās iz muorka pusi, a tod aizabļauņ i klupdama kryzdama skrīņ atpakaļ da sova puiša: „Ļauteni ratavojit***, tī nazkaidš troks vecš nu muorka lein uorā!”

*Ļakači – vardivis.

**Škaunadzis – ālantis.

***Ratavuot – gluobt.

PUORFRAZIEJUMS

Veirs nūsaklausā radejā anekdotu par tū, kai muzykys školys pašnīdziejs īsoka sovām školņīkam labi vuiceitīs, cytaiž jis pasaceišūt juo dzymdynuotuojuim, ka jūs bārns ir eipaši talanteigs. Tū „licš aiz auss”, veira kungs maņ soka: „Nu, sīv, dūd mudri brūkaškys, a to paviesteišu rodim i draugim, ka tū cīši labi gatavej...”

PRĪCEIGA SASAKUOSEIŠONA

Kod redzi, ka apļeik rodu i draugu ryndys suoc palikt ratuokys i ratuokys, tod prīcu saguodoj pat tys, ka, ar veiru atsārūnūt kotram sovā duorza styurī, dzierdi jū kuosejam i atsakuosejam (dīnastī zamiudinēs sovā laikā aizsaļdejs bronhus), tu jiuotīs jam vīnkuorši vajadzeiga i drūsai krakšynoņ preteimā.

KAIDA TĪ ANGLEJA

Veirīts zvona piec sludynuojuņa, kurā teik pīduovuots biškūpeibys inventars. Atsasauc veciškys sīvītis bolss: „Kur tu, dielēņ, agruok beji? Strūpus jau puordevu, ir vēļ palykuse mada svīde i rameni... kaida druska...”

„Kur ta pošā laissitēs, mož iz Angleju?”

„A vui je, dāls, kaida tī Angleja!? Bārni manī dzeivūklī spuņdēs... jau papeirus taisa...”

KVĀLDĪDZEŅŠ

Kotram mums sova „elektreibys lampeņa” i kvāldīdzeņa styprums tamā – kotram sovš.

CĪLAVEŅA GUDRA SĪVA

Tai dzīd tautys dzīsmē. A itūs mozūs putna bārnu dzymdynuotuoji gon navarātu saceit, ka ar eipašu gudreibu izaceļ, partū ka perekleiti bārnim sataisejuši napylna metra attuolumā nu zemis pi guļbolku klieveņa, kur garum staigoj cylvāki i jaunos cīlavenis vysai bīži ir ļaužu acīs. Bet, nav jau izslāgts, ka itei vystik ir sova veida gudreiba. Izaver, ka putni ir paļuveibys pylni i gaida atbolsta ari kaidā našaļtī (gryutuokā breidī) nu cylvāka.

NA PAR KĀMEITI VIŅ...

Nagarai pyrms sovu 100 godu jubilejis siermais muokslinīks, akters Evalds Valters gasteja myusu pīļsieteņā i iz Viļānu KN skotuvis mudynuoja latgalīšus saglobuot sovu volūdu, tū cīnā i gūdā turūt. Muokslinīks vysod ir bejs jaunu ideju rūsynuotuojs, pat tod, kod vairumam licīs, ka piec inercis kustamēs pa riņči, nu kura nav izejis. Sevkurā situacejā jis muociejs īraudzēt tuos myužeiguos vierteibys, kuru deļ mes asam itamā pasaulī. Jis vysod ir saprats, ka latgaliskajam Latgolā ir juobyun gona kūptam i lapnam, lai sovys saknis grybātu ap-sazynuot bārni i bārnu bārni. I tys vyss līcynoj, ka jis ir dūmojs valstiski. I, ka mums byutu vairuok taidu patīsu, dzeivis (na viņ gruomotu) gudru cylvāku – mes byutu cyta tauta! Daudz saskaneiguoka i stypruoka.

Jis runuoja ari par tū, ka atkareibu izraisūsšys vīlys ir na viņ alkohols i narkotikys, bet taidys var byut ari suoļs, soldonumi i daudz daudz kas cyts. Es vēļ grybātu pasaceit, ka taidys var byut ari gruomotys i vyss, kas saisteits ar žurnalista profeseju. I tai, paleidzūt kuortuot latgaliskū tekstu fraņču rakstnīka Antuana de Sent-Ekziperī „Mozuo priņča” tulkuojumam latgaliski, maņ ocu prīškā nūstuoja mozais boltgaļveits, muosys dielenš i muns krystdāls Valdis, kurs sovā bier-neibā, tai nadrūsai, vystik gona apjiemeigai, dagojys pi mane, saceja: „Krystamuot, es zynu, ka tu esi cīši aizjimta sovūs dorbūs, bet varbyut tu tūmār varātu maņ nūpierkt kāmeiti...”

**Sakasneiši
iz teatra
dzeivis**

KAI IUDIŅA ZUOLEITE

Muna jaunuokuo muoseņa Vija beja eipaši kusteigs bārns kai eistyna „iudiņa zuoleite” (na veļti vāluok izavuiceja par daņču školuočiu). I

mamai gryuši dasaguoja jū nūsorguot, partū ka vysleluokuo baile jau beja tys Maltys upis tyvums. Tod mama izdūmuoja pi vuorteņu likt taidys pabrīsmīga izskota lelis kai čučolys voi vėl juos saucem par „bubom”, nu kuru bārnām vajadzātu beitiš i aiz vuorteņu naīt. A mozuo muosa to „na nu duraku sātys” i nav ar plyku rūku jamama. Ka navar izīt pa sovīm vuortenim, tod jei vīgli i mudri, mudri tū izdora caur sābru duorzu,

a tī mīreigi izsūļoj pa jūs nu vysaidu „zababonu” i šķieršļu breivajim vuortim. Mamai palīk viņ sagiut golvu i bezpaleidzeibā nūplateit rūkys... Kod podaugom, ari ar tū mauduošonūs Maltā mes obejis grākuojom – piec mamys parāda pīsaveitūs diveju reižu vītā (viņ nūgaidejom, kod jei aizīt iz dorbu), tod tī laiki mums puorjuka i reizis nabeja saskaitomys. I tai da lyupu pazīlēšonys i „zūsu uodys”, bārni, sasadvuši rūkuos, lakstejom i klaiģuojom: „Baba sejila goroh. Prik skok! Prik skok!” Lai pīdūd myusu mama par tū „lelū dūšu”, napaklauseibom i jai saguoduotajim līkim siermajim motim. Vystik kū tu, ciļvieceņ, taidom Maltys upis krostā augušom „čirkeņom” daudz padareisi! Partū ka iudiņu, gruomotu, ari teijātera (kai maņ) i daņču (kai muosai) vylynuojums, ari sova veida atkareiba, ir nūpītņys puorbaudejums vysai dzeivei. Tys ceļš leidz seve sapratnei i aplīcynuošonai rodūšajam cylvākam bīži viņ ir daudz garuoks kai eksaktajam, bet, ka tys vystik veiksmīgi eistynojās, tod „nasmukais peilāns” palīk par breineigu guļbi i nu tuo īģiust na tikai jis pats, bet ari vysy apleicejī, kuri ir spiejuši tuo sagaideit.*

*Ite mes obejis ceļā nu Viļānu iz Ūgriņkim, gostūs da babys i dzeda.

SAVAIDIEŠONA* AR TEATRI

Kai suoču pi Solaveča ar Tra-suna fabulu „Zeps i peipe”, tai ari vāluokajūs godūs iz skotuvīs jutūs kai zivs iudinī. I beja mums Viļānūs taidis ar teijātera lītoms savaidiejs cylvāks – Ilmārs Šīlincovs, kurs laseja gon školānus, gon ari pīaugušūs ļauds

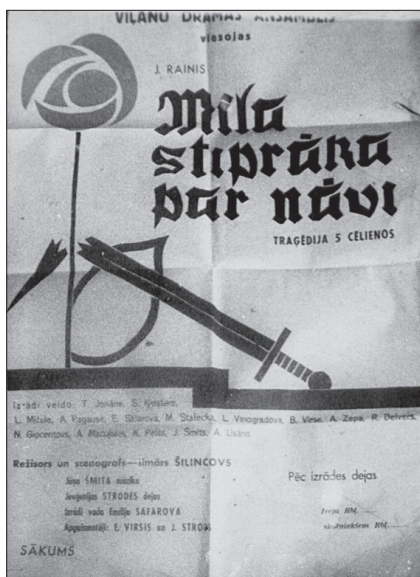

kūpā i taiseja teijāteri. Pats zaimēja dekoracejis i guoduoja par skotuvīs īkuortuojumu, tārpin. Juo teijātera puļceņā mes, Viļānu vydsškolys meitinis, vuciejomēs paņteņus Aspazejis i cytu autoru dzejis kompozicejom, īstudējom Annys Brigaderis lugu par eistū meitu Paiju i buorineiti Maiju, kuru maņ beja ari tys gūds spēlēt. Vāluok režisors paaicynuoja mani pi pīaugušūs Viļānu dramys ansambļa akteru,

kur Raiņa lugā „Mīla stypruoka par nuovi”** (tuos pamatā ir legenda par Turaidys rūzi), beju pusauga meitinis Līneitis lūmā. Kod daguoja laiks Blaumaņa „Indrānim” i maņ tyka īdaleita Indrānu tāva mozdāla Edžeņa lūma, es jau laižūs studeju gaituos iz Reigu, vystik spēlēt Edžeņu jis darunuoja munu jaunuokū muosu. Paļdis Ilmāram i vysim tim ļaudim, kuri, leidzeigi jam, gotovi zīduot sovu laiku i bīži viņ ari personeigūs leidzekļus, lai pošī sev i cytim sa-guoduoitu spīeliešonys prīcu.

* Savaidēt – saslīmt.

**Raiņa lugā Maiju spēlēja myusu jaunuo viesturis školuojuoja Tereze Jonāne. Pymizruode nūtyka 1969.goda 6.aprelī.

PASTAREITE

Kai žurnala „Katōļu Dzeive” bibliotekys pyrmuo i faktiski ari vīneiguo gruomateņa izguoja Veronikys Tenčys-Goldmanis poema prozā „Pastareite”. Ituos autoris darbeņš ir koč kas leidzeigs Juoņa Klīdzēja dorbam „Cylvāka bārns”, viņ

nūtikšonys stuosta par meitinis Agnesis bierneibu i pīdzeivuojumim. Breineigi te ir ari muokslinīka Juoņa Gailuma zemiejumi. Divi Latgolys cylvākbārni, uoreji atškireigi, tūmār koč kas jūs ari cīši tur kūpā. Boņuks, kai jau puika, draiskuleiguoks. Agneseite – klusa, sapņaina meitine, vairuok īsaklausa dobā i cylvākūs. Tūmār jī obeji ir bezgola skaidrom i teirom dvēseleitem, meilūšom sirdim. Jī obeji nu bierneibys īvuiceiti nadareit puori nivīnai dzeivai radeibai. Ka puornūvoda latvīšim ir Jaunsudrabiņa „Baltā grāmata” i Ernesta Birznieka Upīša „Pastariņa dienasgrāmata”, tod mums, latgalīšim, ir Juoņa Klīdzēja „Cylvāka bārns” i Veronikys Tenčys Goldmanis „Pastareite”.

Gruomatenis prezentacejis svātkūs, pasuokumā „Latgolys rokstu gaismā” (1999.g. 27.novembrī Rēzeknis piļsātys KN – Tautys pilī) Inārys Grītenis režejā kluotasuši varēja nūsavērt ituos poemys prozā fragmentu. Vysi akteri viļānīši, gon krystamuotis Antoninys lūmys tāluotuoja Ilga Gritāne, gon žideņa Joseļa atveiduotuojs Aleksandrs Špundzāns.

Jī beja sovu aizdavumu augstumūs, bet vysvaira sirdi siļdeja Guntys Dūdys-Čačis spēlātuo mozuo Agneseite. Pateiceiba jai par lobū prīšknasumu, taipat juos babeņai, kura sovu unuceiti īvuicejuse ru- nuot latgaliski, ari reži- sorei Inārai Grīteņai par fragmenta īstudiejumu.

**Sakasneiši
iz duorza
dzeivis**

LATACĒŅA BABENIS PUČU DUORZĀ

*Kai breinums tik uotri
Aizskrīn piec goda gods.
Tu stuovi storp zīdim i nazini,
Zīdu giusteknis tu voi vaļdinīks?*

Dzierksteņa

Šudiņ daudz roksta i runoj par tautysdzīšmu, tārpu, vysaidu ticieju puormontojameibu. Grybu daleitīs ar jums puordūmuos par kaidu cytu, varbyut nadaudz praktiskuoku, bet ari ar tautys dailuma izjiutu saisteitū i nu paaudzis paaudzē puorejūšū Latgolys puču duorzu kūpšonys i īreikuošonys tradiceju.

Zīdu izvēle myusu puču duorzūs ir palykuse eipaši svareiga, deļtuo ka kotrys saimineicys lapnums – nu agra pavasara da vāla rudiņa zīdūšs duorzs.

Dailduorzsnīceibā sovu vītu ir ījāmušys daudzys modernuos puču šķirnis. Bet... tys nikai nalīcynoj par tū, ka nu myusu duorzu vajadzātu izdzeit i aizmierst Latgolā tik seņ īmīļuotus i audzātus zīdus kai peonejis, zyulos kūrpeitis, klindžereitis, latacenis (lauztuo sirds), keizarkrūņus, nešporkys (spargeļus) i c., kas ir pītimeigi kūpšonys ziņā, bet, atrūnūt tim duorzā pīmāruotu vītu i īvārojūt dailduorzu īkuortuošonys pamatnūsacejumus, prūti, lai kūšumaugi naaizsadz cyts cyta, lai tī nav sabuozti vīns iz ūtra, lai zīd vysaidūs laikūs, tod ari ar vīnkuoršajim, tautā īmīļuotajim zīdim, varēs tikt pi sakūpta i skaista duorza.

Lataceņa voi lauztuo sirds ir taida eipaša duorza puče, kas nu seņejūs laiku auguse myusu vacvacuoku duorzūs. Pacīteigi ceļuojuse nu sādžu iz vīnsātom kūpā ar peoneju (pyuleju, pyulīņu) kryumim. Nikuo daudz tei nav stuojusēs preteimā ari kolektivajim cīmu i piļsātu vysai līšajim apstuodejumim, pītimeigi nasdama i atdūdama sovu mīreigū, klusū i sovpatieigū dailumu.

Ceļsim gūdā ari nazkodejū Latgolys duorzu karalīni – peoneju. Boltuos pyulīnis beja tradicionalys i naiztryukstūšys bryutis zīdu kliepī. Drūsai varēja jimt rūkuos taidys pučis, ni jom osūs dzanyulu, ni dreizys i kaprizys veiššonys kai rūzei. I pi vysa tuo kotrys jaunuos sīvys dzeivē ierškeižu taipat pītik.

Vysu vosoru zaļojūšuos nešporkys (spargeli) beja naaizstuojamys kai dekorativūs zaļumu papyldynuojums pi studentu neļķeišu, lileju i tūs pošu lataceņu.

Niu mes daudz pierkam īvastūs uorzemus zīdus, a sovejūs reizem niceigi saucam par sprostim. Myusu pošu sylvumneicuos raud izsystuos lūgu acs i zemē kai puormatums svaiduos sasystūs styklu sučis.

Padūmuosim! Kū tod eisti vajag uorzemņikim? Voi par myusu lobumu jī tai guodoj, īpludynojūt sovu produkceju Latvejis puču tiergā? Izkonkurēs vītejūs zīdu audzātuoju preci, i tod ari jūs cenys pasaceļs taidā suolejuma pakuopē, ka myusu naudys maceni tam byus par pluonim. Vystik byusim spīsti pierkt rauoduami, partū ka pošu ražuotuoji izputēs i pīdzeivuos bankrotu.

Tai pasauļa tierga politika izīt ceiņā pret myusu tradicionalajom vierteibom i izmontoj tū muoneigū prīškstotu, ka vīgli dabojamuo uorzemu puče, īteita spūžā papeirā, ir vierteiguoka par pošu duorzā pacīteigi kūptū i izaudzātū.

Tai īt myusu meitys kai līpys par mameņu dūtū naudu pierk kruošņus aizjiurys zīdus, a tymā pat laikā jūs pošu puču duorzeņā, ņuotru īskautys, komojās pošu vītejuos pučēitis.

Lelys masys muoksleigūs zīdu „līc” Latvejis veikalu plauktus. Saucās tī gon par zīdim, viņ na reši tim nav ni smuorda, ni eistys dzeiveibys.

Es pīmiņu kaidu sīveņu ar boltu skusteņu golvā, nu kurys Reigys tiergā nūpierku kaidys violetūs peipineišu sakneitis. Juos saceitais maņ īkryta sirdī: „Tys maņ, meit, vyss kas nu puču duorzeņa Latgolā puori palics i kū iz Reigys zemis plečēiti vadakla atļuove leidza pajimt. Viņ ituos pučēitis munu dzeivi vēļ sylda...”

Maņ nav tam nikaidu zynuotniskūs pīruodejumu, bet ari vairuokys sakriteibys pošys dzeivē ir kai līcynuojums tam, ka myusu i augu liktini ir sovstarpeji saisteiti i vīns ūtru papyldynoj.

Tymā rudinī, kod nūmyra muns dzeds Pīters, zīmā nūsola ari mīlesteibys kūceņš (smuordeigais sausserds) munys babenis puču duorzā. Laikam jau ir kaida eipaša saikne storp zīdim, kūkim i cylvākim. Tys nūzeimej, ka izdorūt kū švaku sovam mozajam bruoļam, tū nagrybūt (moralai) izdori ari sev. Vysa augu vaļsts radeiba aug deļ cylvāka prīcys. Viņ bīžuok aizadūmuosim par tū, ka myusu mudrajom īgribiešonom

navar dūt valis. Ir juoīvāroj līgums voi bausleiba – „tev nabyus” – nūplēst, sameit, nūpūsteit, cytam suopi dareit viņ kaidu piešku īdūmu vadeitam.

Vyss dzeivais zīd, plaukst, a nūlauztais – mierst. Nūveist puču sir-snenis myusu korstajuos plaukstuos, puortryukst jūs augšonys prīca...

Bierneibys reitūs babeņa syuteja laseit iz pļovu pučēitis, lai zīdeņus procesejis laikā kaiseitu Dīveņam. Itūs mozūs bārnus Jis tur taidā eipašā aizguodeibā i pacīteigi voda pa dzeivis ceļu pat tod, ka jī poši na reši par Dīvu aizmierst i izgaisynoj ticeibu pasaulā ceļūs.

Ka bierneibā kas nu sirds dareits Dīva gūdam, tys palīk kai nūpalns gon zemis viersā, gon aizsaulis myužam. Nu kai var palīkt vīnaļdzeigs pret bārna lyugšonu, juo navyltuotū paļuoveibu iz Dīva?

Bet ari pošim (itīm nazkodejim bārnim) nav skaneiguoku breižu jūs nuokameibā kai tī bierneibys reiti, kod teirumu i duorzu zīdeni ar sirsneigu meileibu tyka laseiti Dīveņam.

Pyrrpubliciejums žurnala „Katōļu Dzeive” 1994.g. 8.nr.

NU SAKASNEIŠU IZ DUORZA DZEIVIS

Da sirds dziļumu asmu baudejuse tū nūskaņu, ka cylvākam duorzā var byut eipaši spyļgta i dzeiva izjiuta – „ar mani tāvzeme tai runojās”, a es jai atsasaucu...

Deļtuo ka pavasarī – kūpā ar iudiņa ryuceišim – muna zemeite burzguļoj *Sihotinys rododendru* violetajā zīdu muokūnī jau tod, kod myusu Latvejis vīteji kūki i kryumi vēļ ni kuorteigi nu zīmys mīga pasamūduši, ni saplaukuši.

Vosorā dabasu zylūs cigoreņu jiuorā zemeite volūdeņu ber kruošņajūs karaliskūs lileju krūņūs, bet rudinī kluseņom sasašveikst nūzīdiejušūs biškriesleņu (čyzmys, čizmi) leitā izmierkušajuos zīdu čēčēitēs, kam vīgli pīslaglaudušys kūšuos vālzīdis, voi guņs sorkonajuos gladioluos, kas izbuozušys sovus kūšūs zūbynus nu kaida lucernys i casnāga sāklu ūsainuo skupseiša. Tīpat kliņdzereitis (mogotkys, magatkenis) draudzejās ar kumeleišu (romuleņu) smolkajom puču skalineitem voi sovvaleigajom Juoņu zuolem – kuodeilom.

I kur vēļ bārnu leluo prīca – laticenis, voi kai lejslatvīši juos sauc par sirds pučēitem! A Istalsnys pusē juos gūdynoj par ļāleitem. Itūs

pučēišu zīdeni pateišom leidzeigi sirsneņom, bet ari lataceņu i ļāleišu vuordeni tom nav nu „gaisa nūkrytuši”. Izaver, ka latgalīšim itī vuordeni ir guojuši nu sirds iz sirdi. Na vīnys viņ paaudzis bārni ar ļāleišu zīdenim kai mozom ļaleitem ir spieliejušis smiļteņuos i piec pavasareiga leita prīcūojušis, ka sirsneņu pučēitis sauleitē izaver kai dimanta latacenis. Ir tik breineigai, ka latacenis nasmuodej sev sūpluok augūšu kaidu nu sovys valis atguojušu buldurjuoņa (valerjankys) kryumeņu voi čymyna kerzeiti leluokam kūpeigam boltumam...

Kod duorzinīku cīteigi kūptuos puču priņcesis suoc draudzētīs ar breivā dobā augūšajom muosom, – juos tai gūds gūdam spiej papyldynuot i atbaļsteit vīna ūtru, ka dvēselei nanūsaprīcuot. Jo tys patīšai ir taidš varons ceļš iz myužēigū Dīva duorzu, kur itei zīdūšuo bruoleiba var byut eistynuota viņ ar Juo īceri i tolkā īšonu.

KOD VYSS IR NŪDAREIGS

Myusu Latvejis zemeite ir kai sietin nūsāta ar vasalu boguoteibu „mozūs ezereņu” – muorkim. Vaira i vaira aizīdami nu dobys i vysa dabeiguo – vystik ceņšamēs koč kū nu tuo paturēt sovā tyvumā. Niu grybu pasadaleit pīredzē i pastuosteit, kai maņ ir guojs muorka rakšonys procesā izcaltuos zemeitis izmontuošonā. Parosti tei teik nūleidzynuota voi aizvasta paceli, a myusu gadīnī zemis kaļneņus saglobuojom, suokdami veiduot terasis. I na vys akmiņa duorzim, kai varātu dūmuot i niu tū modernai dareit, a nūguozeitis, pīkaļneitis tyka atvālātys vysaidim breivā dobā augūšim augim – viejgrīžkom, krosta kanepem, tauksaknem (gluminem), madarom, vieja mītenim, dzagiūžu pučēitem i c., kuri gon poši atguoja, gon tyka īstateiti. Stotūt „lykom aiz auss”, kurā vītā kaida zemeite nu muorka izcalta, deļtuo ka augsnis tipu spektrys izaruodeja vysai boguots: zylais, bryunais i sorkonais muols, ari kudra i smiļts.

Kūpā ar muorka zemi dīnys gaismu īraudzeja daudz vysaidu akmiņu. Leluokī nu jūs tai ari atsagula vītuos, kur jūs beja nūļics pats ekskavatora kungs. I tai – vīns nu itūs akmiņu izaruodeja lobs gaļdeņš, cyts eistyn pīmāruots kriesleņš. Tūpūšuos terasis i ari duorza augi ap jom poši ceņtēs „dūt padūmus”, kur kam byutu juoaug. Bez

eksperimentiešonys te, saprūtams, naiztyka i na reši izguoja kai tymā šļageru dzīsmis breidynuojumā dabuot par pīri. A mīrynuojums te tikai vīns: mes, sovu duorzu kūpieji, jau naasam nikaidi breinumu meistari, mes tikai i vīneigi vui-co-mēs...

Vysupyrma dasaguoja nūgaideit, lai nu muorka izcaltuo zeme nū-sāst. Deļtuo rakšonu vyslobuok dareit rudinī, partū ka tod pavasarī jau drūši var giutīs pi saplanavuotūs apzaļumuošonys dorbu i izdzeivuot ari ituo pasuokuma rodūšū procesu. Čīši daudz kū prīškā pasoka myusu izalaseitī augi, ka viņ asam vareigi jimūs īsaklauseit i pasaļaut ari iz sova pruoteiguo duorza. Nu koč voi itaids pīmārs. Draugi mums ar veiru daškeire pīcdaivu māteris (staigalis) rasāda stuodeņus, ass lobs mada augs i nūderieškys myusu bitem. Mes juos īstatejom muorka tyvumā, kur slapņuoks, lai lobuok īaug. Tys beja vosorys vydā, a iz cyta gods staigalis jau atsaroda kolnā, izavēre cīši apmīrynuotys i kai kaunynojūt myus, seikūs baļsteņūs sasašveikstēja: nu pamieginojit poši tī slapņom kuojom stuovēt, pa-mie-gi-no-jit gon...

MEKLEJAM DRAUGUS...

Nu veira dzymtuos pusis atvedem vairuokys prīdeitis, kurys tī beja augušys plykā teirumā. Tai darejom deļtuo, lai meža jaunaudžu bīzumā juos, vēļ mozys byudamys, nabyutu sakomuotys, lai vīgluok varātu īsadzeivuot myusu pagaidom vēļ plykajuos pīkaļneitēs. Statejom juos vyspīmāruotuokajuos vītuos, kur vairuok smīļtenis. Divejis napīauga, i, kai vāluok izaruodeja, par trauciekli viņ byutu bejušys idejai par soldonajom vīšnem i bumbīreitei.

A vyspuor prīdis beja vajadzeigys, lai ar saknem saturātu paugurainis augsni, sorgojūt jū nu erozejis, lai ar sovom zaļajom skujom ari zīmys soltumā dzeivynuotu kaļneņa ainovu i ar laiku jūs pakrieslī kudrys augsnē nu tainūs saulis storu varātu pasagluobt myužžalī rododendri.

Sovutīs muolainuos vītys izmontuoju rūžu stuodejumim. Gatavejūt dūbeitis zīdu karalīnei, nu muorka jiemu dyunis i lyku māsluojumam. Ar lelu gondarejumu vāruoju, ka iz rūžu pīkaļneitē nav lopu utu. Varbyut deļtuo, ka juos tī saulē i viejā, sev pīmāruotā augsnē, ka tyvumā aug Dalmacejis kumeleitis, viejgrīžkys, buldureiši, casnāgi, bet, īspiejams,

tei vīnkuorši ir breiveibys dvaša i apjauta, ka esi iz pjestestala kai kotra eista karalīne...

Zīmā myusu parostajā, leidzonajā duorzā rūzis izsola, a kaļņeņā nasagtys – izdzeivuoja. Es nasajimšu apgolvuot, ka itaidai augu komunai pavysam nabyutu vajadzeiga kūpšona, atānuošona i tt. Sovā vaļā auguši radeni jiutu plyudūs i sovā īdzymtajā audzeleibā pret jaunatguojiejim var palikt par daudz našpetni. Vystik drūsai varu saceit, ka tik dorbītylpeiga struoduošona kai akmiņu duorzā ar tuo smaļceņajim augim – tei nav.

Vārojūt sovu raibū kolnu, manī nav vītys pesimismam. Deļtuo ka pat tod, ka vysys ituos puču karalīnis munys terasis izsmuodātu i vīna piec ūtrys juos pamastu, soltlapeišu (muolliepu) i pīniņu sauleitis, ari dzaltonī puryni muorka molā byus vysod.

ĪCERE PAR KRUOSOM

Veidojūt terasis, roduos dūma, ka labi byutu tamuos augus redzēt kaidūs konkretūs tūņūs: ružovūs, dzaltonūs, oranžūs, zylūs, boltūs. Itamā sakareibā pīdzeivuoja ari kū pavysam naparostu. Īcarātājā ružovajā styureitī iz munu kaļņeņu atguoja tauksakne i izzīdēja navys tymši liļovim zīdim kai parosti, a, ticit voi nā – ružovim...

Saprūtams, ka tī, kur agruok beja īsatiejs voi īstateits kaidis cytys zīdu kruosys kūšuma kryums, kas labi jutuos, izavēre, ari īsaderēja, tys, var saceit, beja izviļcs sovu laimeigū lūzi i tamā vītā ari palyka.

SADZEIVUOŠONYS ŠKOLA

A niu par munom pyrmajom naveiksmem i zaudiejumim. Kod palākajuos paugurainēs rudinī sastateju tulpu i lileju ryndys, tod pavasarī i vosorā juos jau kruošņai zīdēja, vystik vēl piec goda jūs skaits beja cīši sasaruovs. Ari ar īstateitajom soldonajom vīšnem beja leidzeigs pīdzeivuojums. Suokumā dūmuoju, ka kūceni nav izturiejuši zīmys soltuma, deļtuo ka pavasarī tī naplauka. Bet, kod pajiemu aiz stimbineišu, tod tī izguoja uorā nu zemis bez pyuļu, partū ka nabeja jau vaira aiz kuo tim zemē turētīs. Izaruodeja, ka sakneitis kaidis ir

nūgrauzs. Nu saprūtams, vāluok atsakluoja ari dorbūni voi dyrbyni, kas tū vysu sastruoduojuši – zemis vieži sadarbeibā ar iudiņa žurkom voi ūtraizhuok. Vystik beja stuodeni, kuri izdzeivuoja. Tim pasalaimēja nasatruopēt ceļā voi seipulenim izkrist nu zūbu i īsasēt cytā vītā.

Myusu duorzu, kurs atsarūn Maltys upis īlūkā, cīši īmīļuojuši ari kūrmuli, viņ jūs dorbuošonus rezultatā saroktuos zemis čupenis mani eipaši nasaryugtynoj. Itū meikstū, sastruoduotū zemeiti var izmontuot kaidim jaunim stuodejumim i vystik jī tī salosa ari maja vabaļu kuopurus.

KAS „LUOCEIŠAM” VĀDARĀ?

Itūreiz maņ kū grybātūs saceit par sovim jaunajim draugim glīmežim. Lai gon byušu gūdeiga – vēļ nav aiz kolnu tys laiks, kod maņ lykuos, ka jī ir koč kas taidš, nu kuo nav i nabyus gluobiņa nivīnai zaļajai augu vaļšts lapeņai. Tei jūs nūlaseišona ir vysai nareala, a ols kapkani – vysmoz munā mežūneigajā duorzā, dzeivs anekdots.

Niu gon, nasaverūt iz tuo, ka jī maņ apēde lilejis, karaliskuos fritilarejis i pat casnāgus ar vysim kuotim, asmu palykuse daudz mīreiguoka, breivuoka nu aizsprīdumu i ari redzeiguoka sovūs vāruojumūs.

Taidā duorzā kai munejais, kur muorka tyvumā vysod byus gona daudz slapņuma, lai jī augtu i vairuotūs, vyslobuokuo izeja glīmežu darbeibys sakarā ir pīmeklēt augus, kuru jūs iedīņu sarokstūs nav voi vysmoz tī nav jūs mīluokais iedīņš kai hostys, īrisi (skaļbi) i tt. Nu sova duorza pīredzis varu saceit, ka tī glīmežiztureigī ir, pīmāram, rododendri, peonejis (pyulinis), kliņšu rūzeitis, ūzuleitis (Juoņa pučis), teiruma nārbuli (kuodeilys), mikeleiši (veituleni) i c.

Bez tuo vēļ juopīzeist, ka glīmeži ir lobi paleigi augsnis augsleiguo humusa veiduošonā. Vyss, kas teik nūplāuts i nūplāsts, teik atdūts jim i tī, gūds kam gūds, jī dorbojās glīmežim pavysam narakstureigā mudrumā.

LAI BYUTU LIEŠUOK

Var jau kaidis ari myusu laikūs izaruodeit ar puorpylnu naudys moku, nūpierkt varonus rododendru stuodus, ībuozt zemē pi sovys jaunos villys ceļtnīceibys atkrytumūs i gaideit jūs varonū zīdiešonu, a skaistūs kūšuma kryumu nuovis gadejumā vainuot stuodu audzātuojuos par nakvalitativu preci.

Bet ir īspiejams reikuoitīs ari pavysam sovaiduok, apsazynojūt, ka na jau vysod lela nauda ir tys izškireigais faktors duorza izveidē. Deļtuo ka stuodus, kod mums jūs vajag daudz – pīmāram, dzeivžūgim, alejom, varim izaudzēt ari poši. Maņ tys izadeve ar irbinem (īrubinem, putinem, soldūkšnim), vylkuobelem (kača ūgom), kaštanim i lelūs rīkstu lozdom. Vīnkuorši sasieju vadzeņuos, kod podauga, paratynuoju, a vāluok izstateju.

Vēļ mums beja rysynojama problema ar dzeivžūgu Maltys upis krostā, partū ka pavasara plyudi tī reizem izadora piec sova pruota i koč kū aizajam nu myusu īstateituo, deļtuo dzeivžūgu veiduojom dubultū.

PAR „NEGERA DZEIŠONU JURTĀ”

It kai varātu saceit, ka pa lelam muns duorzs ir īstateits. Lai gon kotram ir skaidruoks par skaidru, ka itam pasuokumam vystik navar byut ni gola, ni molys, deļtuo ka vyss dzeivais na viņ aug, bet ari sa-vecej, izgaist i prosuos otkon piec atjaunuošonys. Bet byutu jau ari biedeigi, ka pastuovātu taidis pabeigtais duorzs, kuram nikuo vairuok navajag. Ni myusu paleidzeibys, ni ideju voi nabeidzamūs satraukumu. Varbyut tod nabyutu ari tuos prīcys, kū mums dūd kotrys duorza apmekliejums, juo kruosys i smuords.

Nasalīgšu, beja reizis, kod veirs cīši tālainai izasaceja, ka vysa tei muna dorbuošonuos ar kulturaugu i breivā dobā dzeivojūšūs kūpā likšona vīnā vītā taida „negera dzeišona jurta” viņ ir.

Fraņču gleznuotuojs Klods Monē ass olguojis duorzinīku ar nūsa-cejumu, ka jis dreikst dabeigajā ainovā kū papyldynuot i dareit viņ tik daudz, lai tī nabyutu radzama cylvāka īsajaukšona. A mums reizem izīt tai, ka mes atsasokom nu sovys tautys tradiceju duorzu veiduošonā i namuokuleigai īnasam svešus elementus – par vysom varem kaidu

muoksleigū dīkeiti, kinīšu tiļteņu iz leidzonys vītys, obligati kaidus akmiņu kruovumus...

I vēļ biedeiguok, ka mes, oruoju tauta, izlīkam uorā puču duorzā – kai taidu modernu dekorativū elementu – na viņ sovu seņču orklu, bet dīvamžāl ir radzāts ari saleidzynyši trauslais, vacmameņu (babeņu) gūduotais, kai lels duorgums i svāta līta sorguotais vierpamais rateņš – leitā i saulē...

Tai izīt, ka smolka līta ir tei duorzu padareišona. I taipat kai nav diveju vīnaidu cylvāku, navajadzātu par vysom varem taidus taiseit ari duorzus. Deļtuo pylnveiduosim sovys zynuošonys i spieju īsaklauseit sovā zaļajā draugā, kūpsim gaumi i sapratni par tū, kas taišni myusu duorzam vajadzeigs – myusu Latvejā.

*Piļneiguokys „Sakasneišu iz duorza dzeivis”
publikacejis ar biļdeitem var vērtīs
žurnala „Katōļu Dzeive” 2011.g. 1–4.nr.,
žurnala „Mazdārziņš” 2011.g. 1–5.nr.*

REDZĪNS

Iz pasauļa, kurs atsateista pa spirali, ir bejuši vysaidi laiki cylvāku saprasšonā par dobu i ļaužu sovstarpejom attīceibom. Varu diktatūrys mainejušuos ar jūs atkušnim, dzeišonuos piec jaunu i vēļ jaunuoku tehnologeju ar styngru atsas-

saceišonu nu sadzeiviskūs komforta pīšskmatu.

Bet vysam puori tūmār vysod ir bejs redziejums, ka agruok voi vāluok myus puorjims ilgys piec „sova kakteņa, sova styureiša zemis”. Cik mes tū byusim saglobuojuši poši deļ seve, deļ sovu bārnu i bārnu bārnu, tys jau ir cyts vaicuojums.

Daudz spēka i svīdru zemeitis kūpšonā tlykuši myusu tuoleimī seņči, kuru povordus nažieleigi putynuoja uorā kara i trymdys laiki, izsyutejumi iz Sibireju. Deļ tuo, sorgoj, Dīveņ, nu tuo, lai myusu unukim nadasaīt svešim kungim moksuoť par stidzeņu, pa kuru gribēsīs skrīt, par pučeiti ceļa molā...

PUČE AR PVN

Ceļsim gūdā Latgolys puču duorza karalīni – peoneju (pimaneju, pivaneju, pyuleju, pyulīni)! I nav jau aiz kolnu tī laiki, ka boltuos pyulejis pi myusu beja tradicionalys i naiztryukstūšys bryutis puška kuortuojumā.

Mums niu tik tuoli tyvajā Kīnā leigovom teik duovynuotys peoneju sakneitis. I tei tī skaituos poša duorguokuo i vierteiguokuo kuozu duovona, partū ka peonejis jau ir na viņ kruošni augi, bet tuos ir apveļteitys ar daudzom uorstnīcyskom soveibom. Pi vysa tuo kīnīšim itys zīds kolpoj ari kai nacionalais simbols. Na veļti tī ir izveiduotys ap 5000 škirņu peoneju, deļtuo ka itamā zemē tuos audzej jau 4000 godu.

Latvejā gon pyuleju pastuoviešonys laiks myusu duorzūs viņ nadaudz vaira kai 200 godu. Vystik nasaverūt iz tuo, ari mes asam ar sovom tradicejom peoneju kūpšonā i audziešonā. Bez tam naseņ ir izguojuse Latvejis slovonuo duorzinīka Aldoņa Vēriņa gruomota „Latvietis un viņa peonijas”. Dūmoju, ka itys dorbs ir breineigs nūtykums peoneju i jūs kūpieju dzeivē. Atlīk viņ vaira i vaira peonejis, pimanejis, pyulīnis, pyulejis saukt myusu duorzūs, byut lapnim ar jūs boguotajim zīdim i apszynuot, ka tei ir patīsi vierteiga, gara myuža i naizsmēlamys daudzveideibys puče.

ORANŽUOS SAULEITIS

Nav jau iz pasaulā taidys uorstnīcyskuos panacejis, kas darātu vysim i byutu deļ vysu, vystik... runojūt par smīļtsierškim, varu drūši saceit, ka itai ūgai ir sova veida eipašī lobumi. Nu juos mes varim dabuot breineigu, rātys dzīdejūšu eļļu, a, sasaļdejūt, saglobuot svaigu vysu boguoteigū vitaminu „buketu”.

Ituos oraņžuos sauleitis ir sova veida enerģejis posta pīšknīks, kas jū iznosoj pa vysom cylvāka mīsīs vīteņom i globuotuokajim styureišim, lai gordūs iedīņūs lykta, tei dūtu sprauņumu i sovu dzierkstūšū „uh!” ari myusu rodūšajam goram.

„Sauleitis” var paspeist iz sātys saļdiejuma bumberņu, cukravuotu bumberu voi captu uobeļu puseitēs. Plots var byut itūs ideju saroksts, kai plota ir naizsmelamuo cylvāka fantazeja.

VĒĻ KAIDS BREINEIGS AUGS!

Irbene parastā (*Viburnum opulus*), Latgolā ari irbine, īrubine, putine, soldūkšne i na mozums vēļ cytu vuordu, kaidūs tautā teik saukts itys augs.

Vosorā īrubiņu zīdūs mīļoj gasteit biteitis, partū ka tī ir lobi maduotuoji, a zīmā jau nu seņsenejūs laiku mamenis ituos ūgys ir davyšys bārnim kai pyrmuos zuolis pret pasaļšonu, īkaisumim. Īrubinis ar madu, īrubiņu morss... Paļdis sokūt itim daktereišim, virusim na reizi daguojis „jimt kuojis par placim” i bēgt atpakaļ naatsaverūt...

Īrubinis zīmys kruojumim var i sasaļdēt, i izkaļtēt. Tai kai jamuos ir daudz pektina, tod nu īrubiņu ūgu izīt gordys sulys, želejis i džemi. Juoīvāroj tikai vīns, ka ituos ūgys izmontojamys piec solnu, kurys tykušys golā ar īrubinēs asūšū ryugtumu.

Itys eistyn ir taidis universals augs. Partū ka uorstnīcyskuos vīlys ir i saknēs, i myzā, i zīdūs, i lopuos. Myzu vēļ var izmontuot ari vylņys dzejis kruosuošonai zaļā kruosā.

Īrubinis audzej ari kai dekorativū augu. Juos ir tai saucamuos „snīga pykys”, kurys augleišu naražoj (deļtuo juos pavairoj ar spraudinim), bet acs gon zīdu laikā juos pīcej kai eistyns boltais breinums.

Izalosūt vītu īrubiņu audzeitei byutu vālams, lai tyvumā ir kaidi skuju kūki – pīdis eglis. Tys paleidzēs īrūbežuot voi pat vyspuor pasorguot irbynuojus nu lopu utu tiranejis. Lai ari jiusu duorzūs izadūd atrast kaidu vīteņu deļ ituo auga!

NU GETIS I RAIŅA DA SMUORDEIGŪS VIJŪLEIŠU

Vuocu dzejņīkam, humanīstam, rakstņīkam Johanam Volfgangam fon Getem, kas sovā laikā draudziejīs ar Reigys muoceituoju Herderu, kurs jaunuo Getis viereibu dagrīzs Baltejis tautu mutvuordu dailradei – folklorai, meiluokuos pučēitis asūt bejušys smuordeiguos vijūleitis. Pastaiguos pa Veimarys parkim i alejom jis itūs pučēišu sieklenis salics kārmynūs ir nosuojs sev leidza i kaisejs zemē, lai tuos deigtu i augtu ļaužu prīcai.

Myusu Raiņš, struodojūt pi Getis „Fausta“ tulkuojuma ir pīziņš, ka itū sarežģeitū i vierīneigū dorbu bejs īspiejams īveikt, viņ pasasokūt ari latgalīšu volūdys zynuošonom, partū ka tikai tai latvīšu volūda ir variejuse izskanēt izteiksmis kruosaineibā i piļņeigumā. Na veļti Zenta Maureņa par tū rakstējuse, ka Raiņš ar sovu vuorda muokslu izcieļš vuortus pa kurim Gete, nasasalīkdams, vysā sovā gigantiskajā varonumā īguojs latvīšu tautā. Ar tū Raiņš īsteiguoja latvyskū steigu pasaulā kulturys kūklē.

Bet atsagrīzsim pi vijūleišu. Ar itom pučēitem maņ grybātūs apstateit vysus myusu Latvejis paugureišus i pīkaļņeitis. Asmu nu sirds pateiceiga vysim tim itūs zīdeņu rasāda audzātuojim, kuri smuordeiguos vijūleitis „nas tautā” i pylda ar jom myusu duorzus. It kai i nacyla pučēite, bet var viņ apbreinuot tū, kaidis styprys pīsavīļkšonys spēks var byut tik smolkā zīdeņā.

MIERA ZUOLIS

Ar videjū unuceiti Moniku (nu meitys saimis) ejam da jiurys. Jai gadeni divi. Mes ejam, a myusu kusteišonuos iz prīšku ir pavysam lāna, deļtuo ka mozuo jaunkunđzeite pīstuojuse ceļa molā i vysa ir puorjīmta ar veibūtņu pieteišonu. Jei cīteigi piersteņūs vuoļoj auga pupureišus i nakust ni nu vītys, izaver kai saauguse ar veibūtni. Varbyut bārns sovā zamapziņā apjauš, ka itei ir cīši vierteiga dobys zuoleite, kurai pīauguši na reši aizskrīn garum nuoss aizrīzuši...

Tymūs tuolejūs i senējūs laikūs, kod Latvejis teritorejā beja iza-
pliets i trokuoja miers, nasdams prūjom cylvāku dzeiveibys, veibūt-
ne asūt kolpuojuse cylvākim i bejuse vīns nu tūs nadaudzūs augu,

kuri savaidiejušajim ļaudim palīdzēja jūs cīššonus. Vēļ itamā sakareibā ir juonūsauc ari peliejums (vērmele) i žyužaineite (pelašķis). Taida sovpatēiga treju teiruma augu, miera zuoleišu, savīneiba...

Voi teišam itys mozais ciļvieceņš sovā zamapziņā „dzierd” sovu tuoleimūs seņču bolsus, kuri veibūtnei varātū dzīduot sovu slavis dzīsmi. Vysdreišuok jau meitineite jūt vajadzeibu trenēt sovu piersteņu veiklumu, īpazeit augu pasauli, izbaudeit veibūtnis smuordu... Var te filozofēt nu agra reita da vāla vokora, vystik

juoatzeist, ka itī seiciņkī beruki ir poši leluokī gudreiši lītuos i paruodeibuos, kurys lelūs acim vaira nav ni saradzamys, ni sirdim -saprūtamys.

VYSVĪNS ES SKAISTA

Zīdieju. Paļdis saceju Radeituojam par sauli, leitu, supluok augūšajim dabasu zylajim cigorenim i boltajom žyužaineitem (*pelašķi*). Tauryni beja muni lobuokī gosti. Siļdeja ari ļaužu acs, kurys par mani prīcuojaos, a jūs mutis bīži atkuortuoja: „Tei tok rūze – nu eista puču karalīne!”

Tys vyss beja kai mada maize deļ mane. Tai daguoja solnys... bet pat zīdūs, kurim juos dasadyure, Dīvs spiej paruodeit sovu muokslu. Voi tod cylvāks vīnys nakts laikā kū taidu var īveikt?!

Partū – vysvīns es skaista, koč i drupeit skumeiga asmu. Vystik labi pīmiņu, ka dzeivuotprīcai nav varams i pīļlaunams pasadūt...

ZALŪO PRĪCA

Kod piec mamys Venis aizīšonys myužebā 1981.godā ar saimi atsagrīžu tāva sātā Viļānūs, es ilgi navarieju daīt da vītys, kur babys i dzeda saimisteibys kuormi sagryusti muorkā (kolhozu laika (20.g.s. 70.godi) steigsme ar buļdozeri nūleidzynuot bez saiminīku palykušuos sātys)).

A tod... kaidā pavasarī, ar ritini braucūt pa Ūgrinīku ceļu, vacvacuoku sātys vītā es īraudzeju taidu neparostu zaļumu spylgtā salatu kruosā. Niu gon sirds naizcīte, i es guoju vērtīs, kas tī tai ir sasarūsusi zīdūņa kruosuos. I kū tu, ciļvieceņ, dūmoj?! Tī tok saplaukuši mozī kūceni, kuri īsasiejuši nu jau agruok nūgrīztūs dzeda ūšu.

Nu tuo breisneņa maņ tys vyss īsagiva kai „kuoss lyupā“. Kotrā breivuokā šaltī laižūs iz Ūgrinīkim, koč drupeit vaira sakūpt nazkodejū „Martānu“ sātys vītu. Tī kai breinums beja sasasiejs i izaudzs pa kaidam parauga eksemplaram nu tuo augu pasaulā, kurs nazkod dzeivuoja ap dzeda kuormim vysaiduos vītuos: vengris (sorkonais plyškūks) – piertenis tyvumā, snīga ūga, spireja voi boltais kūceņš, mežrūzeite, vīna uobeļneiceņa, pa kaidai īvai, čārmyušakai, kļovam, veitūlam, bārzam. Atrodu ari sorkonūs juoņūgu, upiņu (vīns kryums nazkod auga pi dzeda vozyuneitis*), pat tautā tai sauktuo „trokuo guļba“ (*Scopolia carniolica* – Karniolys skopoleja voi Dīva zuole) tī lapnuojuos ar sovīm bryuneigajīm zīdu zvanenim. I vysi jī cyts caur cytu runuoja, šaļce, stuosteja – mes gribim augt, plidētīs, dzeivuot...

Es beju māma nu īraudzeituo. Kai jī ir variejuši tai bruoleigai sasalaseit i sasaspīst itymā nalelajā zemis plečeitī?! Ar sovu augšonys prīcu jī dadeve ari maņ šparkuma (drūsuma) iz tīni bīžuok aizbraukt voi aizstaiguot i dalikt sovu rūku, kab vyss iz kaļneņa atdzymušais varātu īt pa sovu zaļū ceļu – iz prīšku viņ, iz prīšku viņ...

Daudz vāluok (jau podaugušajā dzeda ūsī) maņ puiši īcēle taidu leluoku puļcini – palā dai deļ sātys vītys. Niu gaidu juos atlidojam. A cikom kas tī dzeņš smēdei i kaļšonys dorbim sev siedekli savaicuojs i raun nu vysa placa, ka put viņ.

*Lauku sātys kuorms deļ vajadzeigu lītu (roti, rogovys, aizjiuga pīdarumi, lītys kūki) salikšonys.

DALYKUMS

1929. g. 7. 22.

Zīdūnis

sūs gadejumūs ar koraītu nu apakšas — l, v.

Trešais punkts, kas stipri vin nušķir padēj ortografiju nu 1921. g. konferences lamumim, ir darbeibas vordū golutnes. Kal zynoms, 1921. g. konferencē tyka pijimts vysā pretejs myusu izlūksnei lamums, kas nuteice, ka visim darbeibas vordim, kai tagadnē, tai pagotnē, daudzskaitli litojamas tikai golutnes «am, at». Ar šaidu lamumu tyka panokta arī darbeibas vorda porbaltyskošona un nutyka tys pats, kas ar golutnem eiba, eica, eigs, eits un t. t. Pruti, mes radejam taidus vordus, kaidu nav ni videjā, ni latgališu izlūksnē, pimarām: mocit, mocijam, mocišu, mociťojs, mocišona, pynam tagadnē un pynam pagotnē, sytam tagadnē un sytam pagotnē, voi radzam — radzat, turam — turat, dzeržam — dzeržat un t. t.

Lai globt darbeibas vordū nu krupojumim, ortografijas komisija pijeme tos formas, kaidas vysa Latgolas tauta ir litojuse un arī tagad litoj. Zynoms, ir daži nuvodi, kuru izruna vysā vysumā nasaskanes ar pijimtajom ortografijas nuteikumūs formom, bet taidū nuvodu ir mozokums.

Topec pret darbeibas vorda formom ibyldumu navares ceļt. Laikam vineigais, pret ku varatu ceļt ibyldumus, byutu videjš kortas golutnes «mes», «tes». Bet arī te iznok tys, ka tikai leiksnīši un kolupiši litoj golutnes «mis» «tis», turpretim visi poreji pogosti litoj golutnes «mes», «tes».

Darbeibas vordū un reizē ar tu saskapas lykums tiks plašok apstrodots gramatikā un arī pareizraksteibas vordneicā, un tod vysas naskaidreibas izzuss.

Kas atsateic uz garuma zeimu litošonu, josoka, ka pats pareizais byutu bejis, jo mes litoju vysūs gadejumūs, bet tod byutu jolitoj divi garuma zeimes: stipto un lauzto, jo vinal garuma zeimei vysūs gadejumūs nav nikaids nuzeimes.

Ivarojut tumar tu, ka na kotra auss spei nuškert stipumu un lauzumu, un topec nav speiņa salikt pareizi garuma zeimes, kai arī tu, ka bez garuma zeimem ir ispejams pareizi laseit un raksteit, topec arī šymā lītā ortografijas komisija patureja vinkoršokū, tikai vinu garuma zeimi, kaidas litošonu reducejā leidz minimumam.

Kas atsateic uz dažaida veida «e» skanem, ortografijas komisija meginōja panokt dažaida veida raksteišonu, lai nušķertu vinu «e» veidu nu utra, pinoce tumar pi sledzīgā, ka tei dažaideiba roda dīzgon lehls sarežģejumus, un topec vino-

jos ar vinu un tu pat burtu «e» apzeimot vasalas picas dažaidas skaņas, pruti: «e» vinkoršais — ceļš, teļš, meļš; «e» plotais vinkoršais — zeme, pele, «e» plotais stiptais — mele, spele, keve; «e» plotais lauztais — sedet, turet; «e» kai divskaņa «ie» — perkt, cervs u. t. t.

Taisneiba gon, ka nav pareizi vasalas picas dažaidas skaņas apzeimet ar vinu un tu pat burtu, dzeive tumar meņņoj, ka ir ispejams iztikt, un topec teik paturata šaida porok plaša «e» burta litošona.

Kas atsateic uz divskaņu «uo», «ie» un «iu» litošonu, josoka, ka byutu pilneigi pareizi šos divskaņas ivest, tys ir byutu pilneigi pareizi, jo mes raksteitu: bruols, muote, kuoja, muoja, struoduot, buols, kuortuot, pierkt, cierst, iert, šliukt, kliut un t. t.

Ivarojut tumar, ka pret šaidu raksteibas veidu byutu roduses porok lela braka, topec šus imeslu deļ taidis raksteibas veids natyka pijimts. Ceresim tumar, ka pec godim laikam gon l šom divskaņom nabyus pretiniku un tod tikai vares jos ivest myusu pareizraksteiba.

Tai tod josoka, ka jauno ortografija nav tys pilneibas ledals, kaidam navaratu pavyssam pormest. Jai ir sovi tryukumi un golvonā kortā tur, kur ortografijas komisija beidos, ku teiks vacoki. Josoka tumar, ka ~~padejo~~ ortografija ir tys, kas myusu izlūksni ir pyulejuses attalot taidu, kaida jei ir, navys porbaltyskot. Un topec ikvinam latgališam, kam sova izlūksne dorģa, jopijam jauno ortografija, lai taidā celā tyktu panokta myusu raksteibā vinateiba.

Myusu spaks un myusu nokutne, golvonā kortā, atkareigi nu myusu pošu vinproteibas. Jo mes dažaidōs politiski-sabidriski-ekonomiskōs lītōs piprosam latgališu sasaprasšonas, tu vairok mums jostov par myusu sasaprasšonu sovas voludas un jos raksteibas zīgā. Lai Latgolas preses 25 godu breiveibas jubilejas godā teik panokta myusu roksta vineiba. Jo tys tiks panokts, mes byusim izdarejuši soval voludai vysuleloku pakolpojumu, kaidu vin asam spejeigi.

Topec jauno ortografija jopijam na tikai skulom vin, bet arī vysom myusu pašvaldeibu istodem un laikrokstīm.

Myusu vinproteibas ideja lai apvinoj vysus vinā raksteibas veidā!

Redaktors: Dr. P. Sfrods.

Izdevejs: Latvijas Katoļu Jauņotnes B-ba.